

PRIS 40 KR

vi människor

SEDAN 1947 NUMMER 1/2008

fattigdom

SOM SLARVAS BORT
BLAND SIFFROR

FATTIG PENSIONÄR

följden av att ha varit
hemma med barnen

AMERICA ZAVALA

fortsätter fajtas för
global rättvisa

SJUKVÅRD

om du kan
betala

HEJ!

Fattigdom. Är det när man inte kan handla mat i slutet på månaden eller kan det också vara när man inte hinner träffa sina vänner på flera veckor för att man jobbar så mycket?

Det finns en stark kultur av att fattigdom är ett individuellt problem. Det är genant att inte ha pengar, att vara en oduglig latmask som halkat långt ner i hierarkin. Är man dessutom så fattig att man inte kan betala sin biljett på spårvagnen så är man omoralisk. Man låter andra betala för en. Det är så lätt att vara moralisk och frikostig när man har pengar att vifta med, göra rätt för sig. Anna Sanne skriver om problematiken i att bjuda när man inte kan bli bjuden, om hur pengar så lätt hamnar i vägen för vänskap.

I Sverige är man fattig om man har mindre än 7000 kronor netto i månaden. I världen är man fattig om man har 7 spänn om dagen. Vad händer med alla de som hamnar lite över gränsen för den så kallade extrema fattigdomen? Vart tar de vägen i statistiken? Hanna Weber Vernét uppmanar oss att se fattigdomen på en strukturell nivå.

Tinda Lund-Tengby visar hur genusstrukturer kan göra att en farmor får det sämre ekonomiskt utan en farfar.

Vi får rapporter från Indien, Kenya och Venezuela. En berättelse om hur det var att växa upp i fattigdom och krig på 40-talet. Inblick i en smutsig läkemedelsindustri och en sjukvård som inte är till för alla.

Kliv på!

/ELSA LETH

vi människor

**NUMMER 1
2008**

ANSVARIG UTGIVARE
Evy Hagman

REDAKTÖRER
Elsa Leth

ILLUSTRATÖR
Sara Elgeholm

LAY-OUT
Elsa Leth

OMSLAGSFOTO
Tinda Lund-Tengby

ADRESS
Vi Mänikor
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

TEL
031-14 40 28

E-POST
vimanskor@gmail.com

PLUSGIRO
9024-1

NÄSTA NUMMER
Juni 2008

TRYCKERI
Ale Tryckteam AB

Tidningen ges ut av
Svenska Kvinnors
Vänsterförbund

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER:

Aase Bang, Sara Elgeholm, Elly Engstedt, Erni Friholt, Catherine Holt, Angélica Karlsson, Elsa Leth, Tinda Lund-Tengby, Cleis Nordfjell, Britt-Marie Olander, Caroline Runesdotter, Anna Sanne, Maryam Vardeh Navandi, America Vera Zavala, Hanna Weber Vernét.

innehåll

4. KRÖNIKA Jag vill inte vänta tills världen är rättvis.
Anna Sanne

4. KALENDARIUM Genusperspektiv för barn, filmfest och familjerevolution. Och en massa annat.

6. NOTISER Kenyanska medier är självkritiska, forskare föreslår klimatskatt på kött och en kvinnotidning förbjuds i Iran. Bland annat.

8. DEBATT "Globaliseringen är varken en möjlighet, en myt eller ett hot. Den är en realitet."
America Vera Zavala

11. SERIE Önskas något mer?
Sara Elgeholm

12. SIFFROR ELLER SVÄLT En utredning av definitioner och idéer kring fattigdom.
Hanna Weber Vernét

14. VAD HÄNDER OM JAG BLIR ENSAM? Ett besök hos en farmor som oroar sig över sin pension.
Tinda Lund-Tengby

18. TILLVÄXTENS BAKSIDA Ett reportage från Indiens bortglömda vrå.
Erni Friholt

20. FOTOREPORTAGE Kenya i splittring.
Cleis Nordfjell

24. SJUK VÅRD Djupdykning i ett kapitalistiskt sjukvårdssystem.
Angélica Karlsson

27. EN KVINNOREVOLUTION Framtiden ser ljus ut för kvinnorörelsen i Venezuela.
Catherine Holt

32. KRIGSBARN Om att vara barn i fattigdom och krig.
Aase Bang

34. OSYNLIGA MÄN Varför tillåts männen stå kvar i skuggan när de misshandlat kvinnor?
Elly Engstedt

35. RECENSIONER
Aase Bang, Caroline Runesdotter och Maryam Vardeh Navandi.

38. SKV-SIDOR

PRENUMERERA PÅ VI MÄNSKOR. SKICKA
ETT MAIL MED NAMN OCH ADRESS TILL
prenumerera.vimanskor@gmail.com

det är skillnad

Hur hanterar man att man är rik, säger jag o kladdar ner tangenterna med mandelsnickers. Som kostar massa. Eller nästan inget. Det leder ingenvart att ljuga och låtsas att jag inte har pengar eller privilegier. Ändå gör jag det instinktivt ibland, för att jag så gärna vill vara vän med någon. Jag vill vara vän nu. Jag vill inte vänta tills världen är helt rättvis.

Jag, en vän som gömde sig och hennes barn bodde i en lägenhet i Bergsjön. Lillkillen var åtta år. Ibland när jag köpte godis ville jag köpa till honom också. Men jag kunde inte komma hem och glatt annonsera att jag köpt snickers. Inte när hans mamma fick pengar av ideella organisationer för att kunna sätta mat på bordet. Någon gång smög jag till henne godis som hon kunde ge honom. Men det var svårt att ge det till henne också. Det blev så tydligt att jag kunde köpa, kunde ge. Hon ville ju kunna ge sin son godis ibland. Eller nya kläder. Och jag ville ju

vara sambos, på lika villkor. Men villkoren var extremt olika. Jag ville vara vän med lillkillen och vi dansade, rappade och lekte på kvällarna när jag kom hem.

JAG FICK EN varm kofta till vintern från min sambo, som hon införskaffat på en kyrkas loppis där papperslösa kan ta det de behöver innan det säljs. Att koftan gick till mig, helsvenne med alla papper på plats, var det bästa som kunde hänt. För hon kunde ge mig den och lindra mina kalla cykelturer. Jag kunde ta emot, och bli värmd. Ja, det är underbart trevligt att

bli bjuden. Om man vet att man kan bjuda tillbaka någon gång.

JAG JOBBAR I Colombia och alla mina kompisar jobbar tio och tolv timmarspass. Livet är arbete. Punkt. Och så plötsligt hittar jag en festarkompis! Som skadat knät som jag, som älskar att släppa loss, ösdansa, och svirra runt och leva nattliv. Som också skulle kunna rymma med en cirkus om tillfället kom. Känner äntligen att det finns någon som stirrar tillbaka med samma lite galet i blicken, som jag vet kan blinka och vara på en idé som

kalendariu

14-15 mars

Filmfest

Filmkollektivet Filmidyll från Stockholm har slagit sig ihop med göteborgska Club Fête för en två dagars filmfest. Vad händer när film används som en aktivistisk strategi? Hur ser möjligheterna ut att skapa en radikal queer-revolution med filmen som verktyg? Fest på hemlig plats. Fredag kl. 19, lördag kl. 14. Atalante (+hemlig plats)
Göteborg
www.atalante.org

20 mars

Identitetspolitik och historia

– att avradikalisera sin egen avvikelse genom legitim(erande) historieskrivning. Föreläsning av Sara Edenheim, fil.dr. historia, Politiska studier.
Centrum för genusvetenskap kl. 13.15
Uppsala universitet
www.genus.se

7 april

Män kan amma

Varför har inte allmänheten fått veta att män kan amma? Professor Sigbritt Werner är överläkare i endokrinologi vid Karolinska Institutet i Stockholm. Hon är övertygad om att färre pappor skulle lämna sina barn och att samhället skulle bli mindre våldsamt om män ammade.
Kulturhuset Blå Stället kl. 18
Angered
www.kulturcafet.se

9 april

Genusperspektiv för barn

Genom ett medvetet genusperspektiv är Pija Lindenbaum en speciellt intressant bilderboksförfattare. Ta möjligheten att höra henne berätta om sina böcker.
Ljusgården kl. 18.30
Umeå
www.sfr.se/ume

många skulle skratta åt.

Hon behöver pengar och hon vill inte fråga mej, det vet jag, men tvingas av omständigheterna. De jävla omständigheterna. För vi har inte allt gemensamt, är inte lika på alla sätt, hon är yngre än jag och har en liten son och en make och ett litet hus som svämmade över här om natten och hon messade mej att hon var rädd och jag såg inte messet förrän på morgonen. Då var hon lugn när jag ringde. På natten var hon ensam och rädd med lille sonen i famnen. När hon undrade om hon kunde låna ett par hundra så visste jag att hon inte har chans att betala tillbaka dem. Jag fick en klump i magen av rädsla att det skulle förstöra ett kompisskap med obalansen i att jag gav henne pengar. Fan för pengar blandat med känslor. Jag hittade snabbt på att mina föräldrar bidrog

med det och att det var lätt för dem, de har pengar, och att därför var hon inte skyldig mej någonting. Jag jobbade när hon fick dem, kunde inte ge dem ansikte mot ansikte, men jag hade lagt dem i skivfodralet till en piratad cd med hennes favvo-rap som hon lånat av mej innan. Jag var noga med att Skivan var det enda som var från mej, inte pengarna. Förresten brukade hon va grym på backspinn, mycket bättre än jag någonsin varit på att brejka. Men hon har en lös skruv i knät, och att ha råd med en ny operation är ett skämt.

JAG INTERVJUAR Marisela och Jennifer, två av ungdomarna i barriosarna där vi jobbar. Det är inte svårt, de har så mycket att berätta att det är bara att sätta kameran på rec och dem på play och hoppas att el-

sladden inte ska flippa hela tiden. Det är snart jul så jag frågar vad de önskar sig. Utbildning och familjelycka säger de. Jag menade ju vad de önskade sig i julklapp men känner mig dum och korrigerar inte.

TILLBAKA I Svenneland säger kompisar att de inte har råd att fika ute. När de flesta egentligen menar att de inte riktigt står för den prioriteringen. För fika gör vi. En av mina bästa vänner följde mig till flygplatsen i Colombia. Avskedsklädd i turkos t-shirt och blanka ögon. Hon hade aldrig smakat cappuccino i hela sitt liv. Jag propsade på att få bjuda trots att summan för det var överdådigt galen, typ tretti spänn. Hon tyckte inte det var gott.

ANNA SANNE

12 april

Sex och media

Kvinnokafé med presentation av Kvinnofrontens rapport. Gerda Christenson, Sara Ström och Kim Eldinadotter presenterar. Fika och diskussioner.
Alla Kvinnors Hus kl. 15
Stockholm
www.allakvinnorshus.org

22 april

Politik och kunskap

i 1970-talets kvinnorörelse.
Föreläsning av litteraturvetaren Emma Isaksson.
Centrum för genusvetenskap kl.12
Uppsala universitet
www.genus.se

22 april

Florence Nightingale

Föreläsningsserien "Kvinnor skriver om kvinnor" har bjudit in Åsa Moberg som är författare till boken "Hon var ingen Florence Nightingale". Fri entré.
Kvinnofolkhögskolan kl. 18.30
Göteborg
www.kvinno.fhsk.se

2 maj

Queerfeministisk dansstuga

Lär dig folklig pardans och sätt könsrollerna i rörelse. För, följ och dansa med vem du vill oberoende av kön eller romantiska preferenser. Fri entré.
Info: erik.magi@sac.se 0705330447
Folkmusikkaféet, Allégården kl. 19.15
Göteborg

12 maj

Familjerevolution?

Fingret i ögat, nya bilder av Sverige, har måndagsseminarium i foajén. Författaren Tasso Stafilidis, fd riksdagsman, och Pia Laskar, fil dr i idéhistoria och genusvetenskap, diskuterar reproduktion, föräldraskap, bostadsplanering och organisering av nära och kära.
Stadsteatern kl. 18.30
Göteborg
www.stadsteatern.goteborg.se

29 maj-1 juni

HBT-GBG

En festival som ger alla intresserade möjlighet att uppleva en bred bild av kultur skapad av och för flator, transpersoner, bögar och bisexuella.
Göteborg
www.hbt-gbg.se

Dödsdömd för diskussionsmaterial

En 23 år gammal afghansk student har blivit dömd till döden efter att ha laddat ner en fil på persiska, där det ifrågasätts om Koranens kvinnoyns verkligen stämmer med vad Mohammed själv har sagt, meddelar The Independent. Mannen hävdar att han ville använda materialet som diskussionsunderlag.

Kvinnotidning förbjuds

Myndigheterna i Iran har enligt nyhetsbyrån Fars dragit in utgivningstillståndet för en kvinnotidning sedan redaktionen fokuserat på övergrepp mot kvinnor genom att börja publicera en uppräknings av antalet brott.

KENYANSKA MEDIER SJÄLVKRITISKA

Företrädare för kenyanska medier träffades i februari för att självkritiskt diskutera vilken roll de kan ha spelat för våldsvågen som tog fart efter valet, skriver Göteborgs Fria Tidning. Bland annat tog en del lokala medier in annonser med hetsande budskap. Mediernas ägare anklagas för att ha haft en viktig roll i våldsutvecklingen. En reporter vid Kenya Broadcasting Corporation säger att han och hans kollegor hindrades från att rapportera om vissa saker som skulle ha ställt regeringen i dålig dager. Kritik framfördes även mot att alla berättelser som motsäger bilden av att krisen är ett problem mellan två etniska grupper har tonats ner.

Gladare mat

Försäljningen av ekomat ökar rejält, skriver GP. De tre stora livsmedelskedjorna redovisar en ökning på upp till 28 procent. Siffrorna är höga både vad gäller frukt och grönt, specerier och mejeriprodukter.

Nya spionlagar i USA?

Senaten har godkänt en lag som bland annat tillåter avlyssning av telefonsamtal utan tillstånd från domstol, meddelar Göteborgs Fria Tidning. Avlyssningen kommer att vara möjlig så länge minst en av samtalsparterna är utländsk medborgare.

Enligt den nya lagen kommer också en åklagare kunna beordra avlyssning utan att specificera vem som är målet eller vilka byggnader som ska avlyssnas. Det finns inga begränsningar för hur materialet får användas eller hur länge det får sparas. Lagen ger även utrymme för USA:s justitieminister att lägga ner pågående och framtida stämningsansökningar mot telefonbolag som har lämnat information till myndigheterna.

För att lagen ska förverkligas måste den förutom av senaten godkännas även av representanthuset och därefter ännu en gång av både senaten och representanthuset år 2013, efter att två val har passerat. Detta för att det rör sig om grundläggande fri- och rättigheter.

Diskriminerande blanketter ska bort

Göteborgs kommunstyrelse vill förvissa sig om att ingen familjekonstellation pekas ut som den bästa. Samtliga partier i kommunstyrelsen anser att det kan vara diskriminerande att fråga efter civilstånd eller mammas och pappas underskrift, rapporterar Metro. I en gemensam skrivelse kräver de översyn av kommunens alla blanketter, från skol- till biståndsansökningar. För att förhindra att böcker som diskriminerar hbt-personer används i skolorna vill de även att läroböcker ska granskas.

Klimatskatt på kött

En forskare på Chalmers har tagit fram siffror på hur en klimatskatt skulle påverka konsumtionen och miljön. Hon föreslår att EU ska miljöbeskatta kött, ägg och mjölk.

Utsläppen av växthusgaser från världens samlade köttproduktion är idag större än från hela transportsektorn. Köttproduktionen i världen står för 20 procent av de samlade utsläppen av växthusgaser.

MORDDÖMDE NAZISTEN BLIR INTE LÄKARE

Karl Svensson, tidigare känd som Hampus Hellekant, har blivit avstängd från läkarutbildningen på Karolinska institutet sedan det framkommit att han ansökt med falska betyg, skriver DN. Hellekant dömdes 1999 för mordet på syndikalisten Björn Söderberg och hade förra året avtjänat sitt fängelsestraff.

Bli guidad av en svensk

Rosengård, Bergsjön, Rinkeby... Integration är inte Sveriges bästa gren, men det finns undantag som skulle kunna lösa problemen. Flyktningguideprojektet är ett.

Projekt med flyktningguider finns idag i flera kommuner i landet, bland annat i Kalix, Göteborg och Stockholm. Idén är att en svensk kompis kan göra livet lite enklare för nyanlända flyktingar. Och den svenska vardagen blir rikare med en serbisk, arabisk eller iransk vän. I projektet matchas en flykting och en svensk ihop. Efter intervjuer med projektledaren vägs ålder, intressen, familjeförhållande, religion och annat in för att göra chansen så stor som möjligt att de två ska kunna bygga en hållbar vänskapsrelation. Det ställs inga krav på hur ofta man ska ses eller vad man bör göra. Kanske äter man frukost, går ut och dansar eller pratar om livets mening med sin kompis. Kanske läser man bara de där svåra pappren från skattmyndigheten tillsammans. Eller så slutar det med att man väljer att fira jul ihop.

WWW.FLYKTINGGUIDE.SE

globalisera globaliseringen

av AMERICA VERA ZAVALA
illustration SARA ELGEHOLM

en annan värld är mö

För att uppnå global rättvisa måste vi noggrant studera hur världen ser ut och identifiera de åtgärder som kan bryta "negativa cirklar", och få till "positiva cirklar". Negativa och positiva cirklar är ett sätt att illustrera att det som håller områden nere i fattigdom och underutveckling sällan är en företeelse utan flera samverkande faktorer, detsamma gäller utveckling.

Vi tänker oss en global by i ett fattigt land i världens fattigaste kontinent. Människorna i byn är fattiga och undernärda, analfabetismen är hög. Skolan ligger flera kilometer bort och har nyligen privatiserats, flera familjer har tvingats ta ut sina barn från skolan. Bland dem som utbildat sig är de allra flesta män. Kvinnorna förväntas sköta om hushållet, och behöver därför inte lära sig läsa och skriva. Avsaknaden av preventivmedel gör att kvinnorna ständigt blir gravida, spädbarnsdödligheten är hög och familjerna numerära. Det finns i byn inga möjligheter till arbete och inkomst, det som odlas är majs som främst går till export. Pengarna räcker inte till mat och jordbruket är alltför ensidigt för att kunna livnära sig på. Att odla för att äta sig mätt är

otänkbart, jorden som odlas ägs av någon annan. Jordägaren lever gott på exploateringen och citerar ofta ortens religiösa gud som säger att de fattiga är födda till att vara fattiga. Det går inte att förändra. Jordägaren är god vän med presidenten. Det är på hans mark som helikoptrarna landar som smugglar i vapnen till presidentens arméer för att kunna fortsätta kriget.

DENNA BY SOM jag målar upp finns och över hälften av jordens invånare lever under liknande förhållanden. Förhållanden som innebär att frågan om det finns ett liv efter döden för dem är underordnad frågan om det finns ett liv före döden. Var kan vi finna punkten där vi kan bryta denna negativa cirkel?

UTBILDNING KAN bryta cirkeln, och ökad makt till kvinnorna. Kvinnor som lär sig läsa och skriva kan på ett bättre sätt sörja för familjen, kvinnor som utbildar sig föder färre barn, som också överlever. Utbildning är den enskilt viktigaste vägen till ett arbete.

Livsmedelssäkerhet och jordreformer kan bryta cirkeln. Att den ensidiga koncentrationen på vissa exportgrödor bryts till förmån för att låta det inhemska jordbruket först och främst föda befolkningen.

Varken investeringar eller frihandel kan bryta cirkeln. Investeringar är väldigt temporära och ställer ofta sådana krav att det inte kommer fattiga länder och speciellt inte fattiga byar till del.

Den "fria handeln" ger inte tillräckliga inkomster för att överleva på dessa ställen.

jlig

Fördelningspolitik, integrationspolitik parallellt med folkbildning kring globaliseringsfrågor kan överbrygga klyftor och öka engagemanget.

”

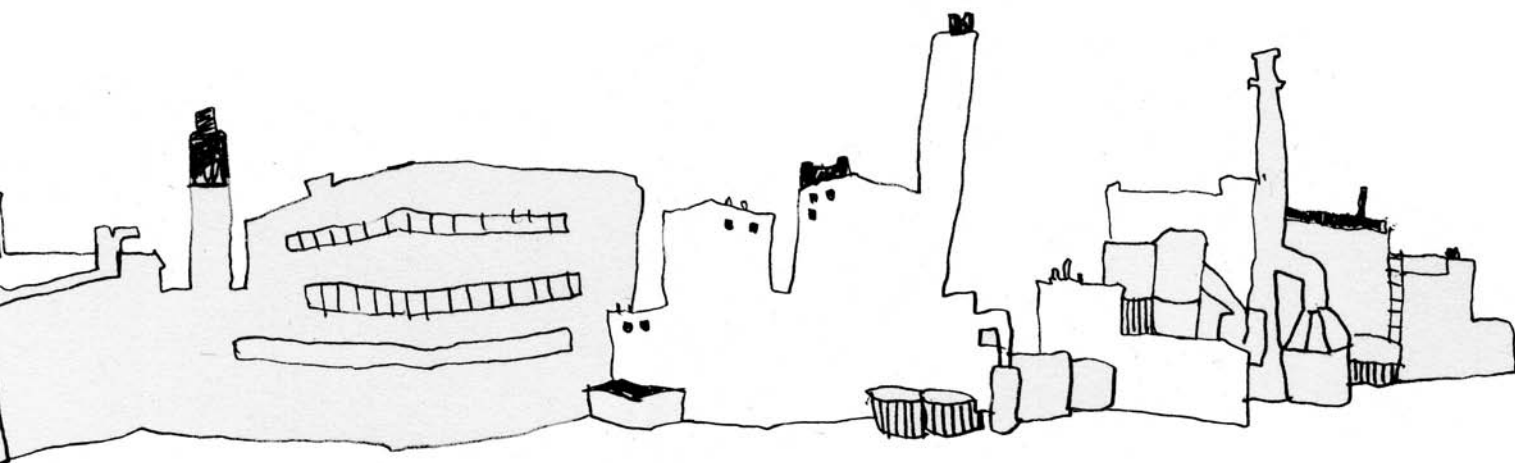
Vi tänker oss en global by, en stad i ett fattigt land i en fattig kontinent. Urbaniseringen är enorm. Staden har fullkomligt exploderat och tar dagligen emot hundratala människor som kommer med drömmen om ett bättre liv. En stor del av människorna i staden lever i slumområden där det varken finns rinnande vatten, toalett eller dusch. Arbetslösheten har ytterligare ökat då landet har fått stänga ner sina läkemedelsföretag. På grund av ett globalt avtal om patent på läkemedel har konkurrensen satts ur spel och bara de som har patent har rätt att tillverka läkemedel. De bästa arbetena nu är hos multinationella textilföretag som har slagit sig ner för att utnyttja den billiga arbetskraften. Jobben är tillfälliga, lönerna usla, barnarbetet utbrett, arbetsförhållandena omänskliga. Fackföreningar är förbjudna, de som klagat får gå. Ingen klagat, för det är värre att ta jobb i de lokala företagen, eller gå utan arbete. Tullarna på textilvaror till EU försvårar exporten. Internationella valutafondens (IMF) strukturanpassningsprogram med sina krav på ensidig inflationsbekämpning kväver ekonomin och tvingar landet att enbart satsa på exportorienterade varor, hemmamarknaden negligeras. Utvecklingen har sedan länge stagnerat.

INDUSTRIALISERING KAN bryta cirkeln, och en diversifiering av ekonomin. Rättvis handel kan uppnås genom att företagen förbättrar löner och arbetsförhållanden, respekterar Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention om förbud av barnarbete. Genom att landet ges möjlighet att

konkurrera på "lika villkor", vilket innebär att tullmurar från EU:s sida tas bort.

Att vägra underordna sig strukturanpassningsprogram kan definitivt vända utvecklingen. Investeringar och handel kan bidra till utveckling om det kommer befolkningen till del, vilket det långt ifrån alltid gör.

VI TÄNKER OSS en global by, en mellanstor stad i ett rikt land på en rik kontinent. Staden har under lång tid hämtat sin näring ur den stora mobilindustrin. Företaget har nyligen stängt och flyttat någon annanstans, arbetslösheten blir stor, den sociala ojämlikheten ökar, Globaliseringen upplevs som ett hot. För de som blivit arbetslösa innebär det hotet från "de andra". Främlingsfientligheten ökar. På orten får ett regionalt parti fotfäste, de säger att de vill att invandrarna ska slängas ut och att man måste värna den nationella rasen och kulturen. Staden är segregerad mellan överklass som bor i centrum och arbetarklassen i fattiga förorter. Raskravaller härjar en helg då fattiga ungdomar, med etnicitet som ursäkt, har börjat bråka med varandra. Delar av arbetarklasskvarteren bränns ner av "båda sidor". I förorterna härskar passivitet, vanmakt och frustration. Valdeltagandet är hälften så lågt i arbetarklasskvarteren som i överklasskvarteren. "Det spelar ändå ingen roll", är en mening som ofta upprepas.

Global rättvisa är möjlig när vi har globaliserat globaliseringen.

”

FULL SYSSELSÄTTNING som överordnat politiskt mål kan bryta cirkeln. Högre studier, ökad automatisering, snabbare, bättre och mer attraktiv omskolning för arbetslösa kan vara lösningar. Fördelningspolitik, integrationspolitik parallellt med folkbildning kring globaliseringsfrågor kan överbrygga klyftor och öka samhällsengagemanget.

VI TÄNKER OSS att dessa globala byar hänger samman i en globaliserad värld, en värld där komplexiteten försvårar vår analys, men också tillåts urskulda avsaknaden av politisk vilja. En globaliserad värld vars utveckling har skapat ökade klyftor, men inte på grund av globaliseringen, utan på grund av politiska beslut.

Avsaknaden av en rättvis handel, teknikklyftan mellan Nord och Syd, krig, miljöförstöring, klassklyftor, slutna institutioner, och ett ensidigt småaktigt vinsttänkande gör globaliseringen till vad den är idag. Rättvis handel, ökad konkurrens och teknologiöverföring kan öka jämlikheten. Ökad solidaritet - gemensam kamp för gemensamma intressen, mellan fackföreningar världen över, och fördelningspolitik kommer att minska orättvisorna. En hållbar utveckling och reell uppoffring för en bättre miljö. Kärnvapenedrustning, demilitarisering och totalt stopp av vapenhandel skulle minska antalet konflikter och flyktingströmmar. Ökad insyn och möjlighet till påverkan i globala institutioner skulle göra globaliseringen till något annat.

GLOBALISERINGEN ÄR varken en möjlighet, en myt eller ett hot. Den är en realitet. Det innebär att det är upp till oss vad vi gör av det faktum att världen hänger ihop. Vi måste gemensamt skapa förutsättningar för att alla människor på jorden ska kunna leva ett gott liv. För att uppnå detta måste vi bryta ner gamla strukturer och skapa förutsättningarna för en global demokrati. Det handlar om att finna demokratiska strukturer och utveckla former för att fatta beslut på flera olika nivåer. I Porto Alegre i Brasilien har vänstermajoriteten infört ett system för medbestämmande i budgetprocessen. Medborgarna får vara med i diskussionerna kring hur stadens pengar ska fördelas, vad som ska prioriteras.

JAG TROR ATT det går att förändra världen. Jag är övertygad om det. Engagemang är definitivt en av nycklarna till global rättvisa. Det handlar helt enkelt om att ta ställning för något och sedan arbeta för det på ett eller annat sätt. Ingen är ensam om att förändra världen, det gäller att skapa och utnyttja rätt tillfälle. Vi har idag ett unikt tillfälle att förändra världen!

Global rättvisa är möjlig när vi har globaliserat globaliseringen och när samhället inte längre har vinstintressen som ledstjärnor utan demokrati, sociala rättigheter, och en hållbar utveckling.

VI HAR MÅNGA och stora utmaningar framför oss. En av de viktigaste lärdomarna som jag har dragit av mitt engagemang i globaliseringsfrågorna är att de företagsledare och marknadsfundamentalister som alltid talar sig varma för globaliseringen är de som minst ser världen som global. De ser bara till sin egen sfär och sina egna intressen.

Om vi ska kunna genomföra de förändringar som krävs för en bättre värld måste vi faktiskt tänka på helheten, ta ett globalt perspektiv och ansvar.

Ett globalt perspektiv innebär att svält är lika hemskt i Stockholm som Bangladesh, att arbetslöshet är lika förnedrande i Glasgow som i Argentina, och krig är lika förödande i Kosovo som i Afghanistan. Ett globalt perspektiv innebär att begreppen nära och långt borta får en annan innebörd och att de geografiska skalorna som måttstock för vad som är viktigt upphävs.

Ett globalt ansvar förutsätter att de gamla strukturer som har inordnat människor i ett ensidigt vinsttänkande med förödande konsekvenser för människa och miljö i grunden förändras. Det kan enbart ske genom påtryckning från olika sociala rörelser. Det är de nya sociala rörelserna som kan möjliggöra förändring.

EN ANNAN VÄRLD ÄR MÖJLIG. ●

ÖNSKAS NÅGOT MER?

fattigdom som siffror

fattigdom som svält

Förr i världen ansågs fattigdom inte vara ett strukturellt problem och följaktligen inte heller något som var samhällets ansvar att lösa. Problemet sades ligga i individens brist på karaktär och moral och ansågs därför vara hennes eget bekymmer att ta sig ur. Men idag tänker man annorlunda. Eller?

text **HANNA WEBER VERNÉT**

Långt över en miljard människor på vår jord lever under extremt fattiga förhållanden och ännu många fler i en mer eller mindre ohållbar ekonomisk situation. Och sedan finns det ju också andra aspekter, såsom rätt till sjukvård, rätt till utbildning och kultur - ja, möjlighet att forma sitt eget liv. Dessa rättigheter finns samlade under FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.

VID MILLENNIESKIFTET enades världens länder, genom FN:s millenniemål, kring att halvera den extrema fattigdomen på jorden. Människor som lever på mindre än en US dollar om dagen definieras här som extremt fattiga. Det är idag över en miljard individer som lever under sådana förhållanden. Enligt FN:s egna rapporter så har den extrema fattigdomen minskat de senaste femton åren, men det är fortfarande en av fem människor på vår jord som går hungriga och 25.000 barn som varje dag dör av svält, eller så kallade svältrelaterade sjukdomar.

OCH DET ÄR betydligt värre än så. Om man synar själva definitionen av fattigdom inser man snart att det är mycket mer komplext. FN utgår i sina beräkningar

och sin målsättning ifrån Världsbankens definition av extrem fattigdom, där alltså gränsen för extrem går vid mindre än en US-dollar om dagen att leva på. Men detta är inte sanningsenligt. I en ledare i tidningen Internationalen diskuteras det faktum att skillnaden mellan att leva på något mindre än en dollar eller något mer än en dollar om dagen är högst marginell. Dessutom osynliggörs ett enormt antal människor som i praktiken är och upplever sig vara fattiga. De faller utanför detta mått - för inte går det att leva på exempelvis tre dollar om dagen heller. Man menar att Världsbanken och andra mäktiga aktörer utnyttjar denna felaktiga statistik för sina politiska syften som går ut på att visa att privatisering, avreglering och frihandel fungerar. För skulle man istället, som tidningens ledare föreslår, utgå ifrån en människas möjlighet att uppfylla grundläggande behov såsom tillgång till rent vatten och näringsrik mat, bostad, sjukvård, utbildning osv, så skulle siffrorna se helt annorlunda ut. Det skulle bli betydligt mer problematiskt att förespråka frihandelsvänlig ekonomi och nyliberal politik.

I RIKA LÄNDER ökar fattigdomen. En kvinna som ligger insvept i en sliten filt

utanför en port i vinterkylan eller en man som traskar runt i tunnelbanan och ber människor på väg från jobbet om pengar till mat och härbärge är numera en vanlig syn i Stockholm, Sverige.

För några år sedan publicerade Rädda Barnen en rapport som visar att 354.000 barn i Sverige lever i fattiga familjer. Detta samtidigt som positiva uttalanden om att svensk ekonomi är på uppgång når oss via medierna. Det är något som inte stämmer här.

FRÅGAN ÄR om inte den föråldrade synen på fattigdom fortfarande i viss mån är förhärskande. Om det verkligen hade rätt konsensus kring att fattigdom är ett strukturellt samhällsproblem, så skulle den inte vara så enormt utbredd och till och med öka i vissa delar av världen idag.

Hur ska vi kunna utrota fattigdomen när den offentliga statistiken ljuger? Först när vi skapat oss en sanningsenlig bild av vad fattigdom innebär, och erkänner detta, kan vi förstå hur utbredd den är idag och på riktigt utrota den. ●

”

Den som nästan alltid är hungrig,
otrygg och maktlös är fattig. Den som
inte kan gå till läkare när den är sjuk,
skicka sina barn till skolan eller känna
sig säker i hemmet och på jobbet är
fattig.

SIDA

Illustration PETER BANÖ

Gränsen för fattigdom är enligt FN den inkomstnivå som kan anses som minimum för att försörja sig och sin familj med mat, bostad, kläder och medicinska behov. I Sverige är existensminimum för en ensamstående vuxen 3.550 kronor plus boendekostnader och arbetsresor. Har den vuxna ett barn ligger summan på ca 5.500, siffrorna varierar beroende på barnets ålder.

Vad händer om jag blir ensam ?

– Ett reportage om en pensionär
och hennes pengar

text och foto TINDA LUND-TENGBY

Majbritt Tengby med katten Hjärtat.

>>

På Lådspikaregatan i östra Göteborg bor en av de klokaste människorna jag känner. Befriande ärlig och rak är hon, 82 år och en ganska vanlig pensionär.

Som så många andra hemmafruar fick min farmor inga val. Att resa, utbilda sig eller tjäna egna pengar fanns inte på kartan. Medan farfar jobbade, diskuterade kontrakt med potentiella kunder och tillbringade kväll efter kväll på företags representationsmiddagar passade hon barnen. Som tack för det får hon idag ut 5200 kronor i pension varje månad. Utan Farfars något högre pension hade hon naturligtvis aldrig kunnat betala hyran på 4000 kronor.

DET ÄR EN februaritorsdag, tror jag. Blötsnön vräker horisontalt över spår-vagnsspåret på Stabbetorget och den där stormen SMHI varnade för verkar vara på ingång. Men inne hos farmor och farfar på andra våningen i hyreshuset är det varmt och ljust. Om inte tv-nyheterna stod på på högsta volym skulle man höra det typiska farmor- och farfarljudet av golvklockan i vardagsrummet och det luktar farmors lavendeltvål och varmt bröd. Farmor bakar flera gånger i veckan, idag har det blivit tekakor.

DE ÄR JU INTE alls fattiga, egentligen, säger farmor. Ibland unnar hon sig min-

sann att gå ner på stan för att fika med sina väninnor, häromdagen köpte hon en kjol och de har ju farmors barndomshem. Det finns ju de som har det mycket värre, de som är ensamma.

– Men det är klart... jag vet ju inte hur jag skulle klara mig om farfar skulle dö före mig. Det vet jag inte... Men jag tänker inte mycket på det, säger hon och jag tänker att hon ljuger.

Det är klart att hon funderar. På hur mycket hon skulle få i änkepension och om det skulle räcka

till hyran. På om hon skulle behöva flytta från tvåan till något mindre, i en förort.

– Jag vill inte tänka på det... Men ja, sen kan det ju hända att jag dör först och farfar klarar sig ju själv på sin pension.

Så skrattar hon lite. Den där rakheten hon har, på gränsen till cynisk. Det känns sjukt att prata om ekonomi och död samtidigt.

MIN FARMOR ÄR en sån som inte gnäller. Uppvuxen på en kal bergsnalle till ö i väster, med en mamma som ensam drev pensionat, vet hon att ta vara på sig själv utan att kräva någon hjälp. Men när vi pratar regeringen Reinfeldts pensionspolitik blir hon riktigt arg.

– Den nuvarande regeringen pratar om att alla ska få det så mycket bättre. Jag *kan* inte se det så, i alla fall inte i min generation. Allting höjs. Hyran höjdes ju här med lika mycket som vi fick förhöjd pension, farfar

och jag. Så vi fick ju inget över på de pengarna!

Från och med i år får farmor 76 kronor mer i pension. Vad får man för det? Ett trepack svarta sockor

från H&M, en liter

mjölk och en påse halstabletter? Ungefär.

– Jag vet inte hur de kan komma fram till en sån grej som 76 kronor. Om det i alla

Den nuvarande regeringen pratar om att alla ska få det så mycket bättre. Jag kan inte se det så, i alla fall inte i min generation.

”

fall hade varit ett par hundra, suckar hon, jag tycker nästan att det är förnedrande. Jag skulle vara jätteglad om jag bara hade fått 500 kr mer i månaden. Bara 500.

Men vad skulle hon göra då, om hon hade lite mer pengar?

– Ja, då skulle jag säkert gått och köpt lite mer kläder. Det tycker jag hade varit jätteroligt. Många tycker ju att: ”hålla på med massa kläder, vad ska man ha det till...?” men vadå, det är ju det som gör livet lite roligt. Att köpa sig ett par nya skor ibland...

STORA SNÖFLINGOR smälter mot köksfönstret, utanför på gatan står någon och lutar sig mot vinden. Det är det bästa vädret för te och smörgås. Bröden smakar sött och osten är fet. Nej, farmor och farfar låter inte bli att köpa ost, även om det är dyrt. Men aldrig någonsin att hon skulle lägga pengar på halvfabrikat. På vintern blir det istället mycket rotfrukter och grönsakssoppor. Inte bara för att det är billigt, farmor gillar soppor. Det är bra mat.

– Det med pengarna är inget jag tycker är jobbigt, vi har det ju inte svårt. Och jag sparar ju faktiskt 500 kronor i månaden, av mina 5200. Det har jag gjort i alla år. Så jag är inte så fattig.

Och visst kan hon köpa sig ett par nya skor om hon vill det någon gång. Om hon planerar det i förväg.

– Det har jag råd med. Än så länge, när vi är två... men det är ju inte sagt att jag skulle få råd med det om jag skulle bli ensam. Ja, jag kan ju dö före farfar förstås... säger hon igen. Sedan lutar hon sig mot mig över bordet och ler stort.

– Vet du, jag vann

på lotto idag, 25 kronor vann jag!

Och jag har fun-

derat mycket på

om jag ska sätta

in dem på banken,

skrattar hon. Eller om det finns billiga

aktier, nu är det ju Telia Sonera till exempel, som bara kostar 50 kronor... då kan

jag ju köpa en halv!

OM HON VANN pengar någon gång, riktigt mycket pengar, skulle hon ge bort dem till sina barn och barnbarn. Nog med pengar för att känna trygghet vill hon ha, så klart. För att kunna betala räkningarna i tid, kanske kunna gå på bio ibland och äta lunch på stan, men mer än så tycker hon bara är dumt.

– Jag tror absolut att ju mer man har ju mer gör man slut på, absolut. Och det är väl i och för sig inget fel i sig. Men det är ju det med människor att de tror att de blir lyckliga. Du kan ju se i samhället hur det är; vissa människor har så mycket pengar att de kan bada i dem som han... vad heter han, von Anka. Men tror du att de är lyck-

ligare? Det är de ju inte.

”...Stockholmsbörsen som sjönk kraftigt i början av dagen slutade på plus 0,3 procent. USA-börsen fortsatte upp: Down Jones med 1,2 och Nasdaqbörsen hittills med 2 procent...” På tv:n

i vardagsrummet mässar A-ekonomis nyhetspresentatör börssiffror. Farfar sitter längst ut på stolskanten, nära tv:n. Hörapparaten i vänsterörat skaver och

ofta låter han bli att ha i den. På köksbordet står hans nya förstoringsglas. Han har visat mig det flera gånger, ”Titta, nu kan jag läsa tidningen igen!”.

FARMOR DRAR MED handen över den röda bordsduken, sopar ihop några brödsmlor.

– När man har kommit upp i den här åldern får man vara tacksam och glad att man är frisk och inte sjuk. Det är väldigt väsensligt egentligen, men man tänker inte på det när man är yngre. Man tänker inte på att man ska få en infarkt och åka in på en by-passoperation. Och det kan man ju inte göra heller, för då skulle ju livet vara skittråkigt. Men när man blir över 80 år, då kan man tänka så. ●

Jag kan ju dö före farfar förstås...

”

tillväxtens baksida i Indien

Hon ligger där på en trappavsats invirad i vanlig säckväv, en plastpåse till huvudkudde. Så stilla hon ligger. Efter en och en halv timme passerar vi henne igen. Fortfarande ligger hon i samma ställning och ingen andningsrörelse är synlig. Hon är nog redan död. Folk kommer och går.

text & foto ERNI FRIHOLT

Vi är i provinshuvudstaden Ranchi i delstaten Jharkhand i Indien. Nu i slutet av januari har 200 personer frusit ihjäl – officiellt. Skolorna är stängda på grund av kylan och själva fryser vi förskräckligt om nätterna.

Den inofficiella siffran över extremt fattiga i Indien är höjd från 400 till 800 miljoner!

Vad är då fattigdom? Hur mäter man?

Ofta får vi oss förevisade utmärglade gestalter i något flyktingläger, översvämningsdrabbade eller utsatta för svår torka. Som om det var en extrem händelse, orsakad av naturen eller av krig. Det berör oss i väst och vi ger pengar till katastrofhjälp. Men den permanenta fattigdomen, som inte är lika mediebevakad och iögonfallande, den som de fattiga själva vänjer sig vid och den som drabbar kvinnor och barn mest, den är något helt annat. Den är ett tillstånd som pågår år efter år. Alla de 800 miljonerna kanske inte direkt svälter, men den ständiga undernäringen leder till både mental och fysisk underutveckling hos många av barnen och en garanterad för tidig död för de vuxna.

VILKEN TILLGÅNG till sjukvård har de fattigaste av de fattiga? Svaret är att nästan en miljon småbarn dör av diarré varje år. Vilken tillgång till skolor? I delstaten Jharkhand kan 54 procent läsa och skriva, bara 39 procent av dem är kvinnor. Vilka

rättigheter har de? Och vilka är de? Jag läser en bok av P.Sainath medan natten och kylan djupnar i Jharkhand och schakalerna ylar skrämmande nära. Boken har den indignerat raljanta titeln "Everybody loves a good draught" (Alla älskar en rejäl torka). Den är skriven 1995 och består av korta berättelser om och intervjuer med de fattiga i olika delstater. Flera av dem är från området där vi befinner oss hos Jagriti Vihara, en organisation för byutveckling. Jag beslutar att undersöka vad som hänt sedan dess med denna ursprungsfolkning.

ADIVASI ÄR DEN indiska beteckningen för detta folk. De bor i de fattigaste delstaterna, är de mest utsatta och nästan alla av regeringens aviserade hjälpåtgärder för dem brukar misslyckas.

Hur kommer det sig? Författaren berättar till exempel om utbredningen av de statligt ägda kolgruvorna i Jharkhand. De förser hela Indien med elektricitet, utom sin egen fattiga befolkning. För utbredningen av de ofantliga

öppna gruvorna måste hela byar flyttas, skogen skövlas, åkerjorden förintas. Där bor adivasifolket som i århundraden levt i och av skogen och jorden.

Men bort ska de. Regeringen lovade nya hus på avlägsen ort, ersättning för förlorad mark, arbete, skola, sjukstuga...

Detta var för tretton år sedan. Än har ingenting betalats ut! De bortflyttade måste

Inlindad i säckväv ligger en kvinna på en trappavsats.

skriva ansökningar, åka till storstan för att bevisa det uppenbara. Men kanske har tjänstemannen som gav löftena själv flyttats till ett annat distrikt. Hans ersättare känner inte till något, och om dessa fattiga, oftast illitterata människor, inte har någon som för deras talan...

Detta pågår år efter år. Inte undra på att gerillarörelsen är stark här omkring. Tyvärr har den redan delats i fyra, delvis antagonistiska, fraktioner och börjar bli en belastning för befolkningen den lovat kämpa för. De kommer på natten, kräver mat och husrum. Det kallas skatt in natura. I grannbyn här kan det vara upp till 100 per natt. Vi har en stående inbjudan dit men måste avvakta tills "deras gäster" som de säger, har gett sig av.

En företagare och tvåbarnsfar som inte kunde eller ville betala sköts ner på öppen gata mitt på ljusa dagen. Vem ska fattigt folk förlita sig på?

Våra vänner menar att det råder anarki i hela delstaten Jharkhand, med en befolkning på 37 miljoner.

Rövarband gör resorna efter mörkrets inbrott vanskliga. Efter att ett flertal bussar stoppats och dess passagerare frångits allt kör inga bussar längre till vår destination. Polisen är antingen redan med i spelet eller vettskrämd.

KAN JAG DRA den enkla slutsatsen av det jag ser och upplever att allt är den dåliga

Den första adivasiflickan som kommer att ta studenten i byn.

och korrupta delstatsregeringens fel? Ja, kanske det. Men regeringen är folkvald! Indien är en demokrati. Jharkhand var menat som adivasifolkets land, när man delade Bihar år 2000. Regeringen ärvde alla de enorma problem som den framrusande giriga kapitalismen ger upphov till. För att hinna ikapp Bangalore och Hyderabad försöker man kopiera framgångskonceptet, snabba investeringar och moderniseringar, oftast med lån från Världsbanken. Jharkhand sitter på 40 procent av mineraltillgångarna i Indien. Den största delen av sin befolkning, adivasis, tycks man ha glömt bort i hastigheten. Det verkar mera som om just dessa får betala priset för de andras framgång.

JAG MÅLAR FÖRVISSO en dyster bild. Och skulle vi inte befinna oss hos en organisation som redan i 30 år arbetat för och med adivasifolket, så skulle vi nog antingen förtvivla eller bli cyniska.

Den tidigare beskrivna bortflyttningen av hela byar på grund av kolgruveexpansionen har man mycket aktivt försökt stoppa.

Ett halvt år kunde de organiserade byinnevånarna stå emot. De vägrade att flytta tills schaktmaskinerna stod framför deras hus. Figheten med hjälp av Jagriti Vihara för att familjerna skulle få ersättning blev delvis framgångsrik. Kolbolaget tvingades bygga hus, skola, sjukstuga. Rättsprocessen för ersättning för förlorade försörjningsresurser pågår än. Och oförtroendet fortsätter man med att mobilisera kvinnorna ute i byarna med självhjälpprogram och med att ge flickor som tidigare varit barnarbetare en vettig skolning. Många flickor och pojkar söker sig idag till gerillarörelsen. Unga pojkar utan utsikt att få något arbete faller lätt offer för rövarbandens snabba inkomstlöften.

Organisationen tror på den fredliga mobiliseringen, och att kunskap och självhjälp kan leda till hållbara förändringar.

Men ändå kommer under överskådlig tid kvinnor att dö på gatorna i Ranchi och annorstädes. Shining India? Inte för 800 miljoner fattiga. ●

Kenya i splittring

ETT FOTOREPORTAGE AV CLEIS NORDFJELL

Den 27 december 2007 köade kenyaner i hela landet för att rösta fram en ny president och ett nytt parlament. Valet stod mellan sittande president Mwai Kibaki och oppositionspartiet Orange Democratic Movement (ODM:s) Raila Odinga. Resultatet meddelades först den 30 december då sittande president Kibaki snabbt svors in trots att valresultaten inte fastställts.

Den senaste månaden har uppskattningsvis tusen människor dödats och 300 000 drivits på flykt till följd av våldsamma sammandrabbningar mellan olika folkgrupper. I slumområdet Kibera i huvudstaden Nairobi har oroligheterna eskalerat och specialstyrkor, Mungiki, öppnar eld mot civila och sprider skräck i det redan kaosdrabbade området.

Som så ofta är det de allra fattigaste som drabbas hårdast av oroligheterna. Människor från folkgrupperna Kikuyu och Luo som alltid levt fredligt sida vid sida har fått sina barn beskjutna och sina hus nedbrända. De vuxnas små inkomster har försvunnit med röken från deras butiker och barnen väntar otåligt på att få återgå till skolan och vardagen.

I ett litet rum med lerväggar och tak av korrugerad plåt bor Kepha Jajango Ngigu med sina yngre släktingar. Som de flesta andra i Kibera tillhör de samma folkgrupp, Luo, som oppositionen. Kepha har arbetat som fredsmäklare under valperioden och är både besviken och frustrerad över händelseutvecklingen. Kenya som har varit ett av Afrikas stabilaste länder har plötsligt förvandlats till en plats där alla tillhör "fel" folkgrupp. Att bo i slummen är förenat med livsfara och ingen går säker för nattliga attacker.

– Nuförtiden sover vi med våra ögon öppna, säger han.

Kofi Annan har blivit utsedd att medla mellan Kibaki och Odinga men processen är långsam och komplikationerna många. Det kommer att ta lång tid innan sårn efter våldsamheterna läkt och människorna åter kommer att kunna leva i fred. Många människor som haft väldigt lite har nu förlorat nästan allt.

sjukvård

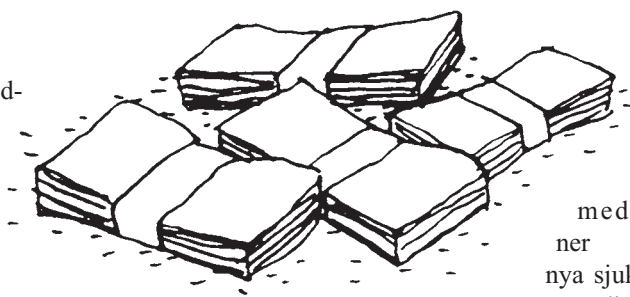
Dagens sjukvård är ett kapitalistiskt system, där vinstintressen sätts före den allmänna folkhälsan. Avtal sluts för att skydda de stora läkemedelsbolagen, dyra privata sjukvårdsförsäkringar breder ut sig och privata sjukhus etableras. Regler för komplementära behandlingsformer blir mer komplicerade och undanhållande av hälsoinformation förekommer.

text **ANGÉLICA KARLSSON**
illustration **SARA ELGEHOLM**

I dag är hälsa och välmående ett privilegium för rika västerlänningar. En av orsakerna är TRIPS (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights). Det är en internationell överenskommelse som reglerar handelsfrågor vad gäller upphovs- och patenträtter. Överenskommelsen omfattar bland annat läkemedel, vilket är ett resultat av läkemedelsföretagens lobbyism. TRIPS trädde i kraft för industriländerna 1996, året efter att Världshandelsorganisationen WTO bildats. Det starka patentskydd som TRIPS innebär har mött hård kritik från NGOs och många utvecklingsländer. En av de mest omdiskuterade konflikterna som uppstått i skuggan av TRIPS är frågan om tillgången till bromsmediciner för hiv- och aids sjuka världen över. År 2001 beslöt WTO att TRIPS inte ska stå i vägen för folkhälsan och att problemet med tillgången till billiga, livräddande mediciner ska lösas. Genom så kallade tvångslicenser skulle länder med behov, vid hot mot folkhälsan, själva kunna tillverka kopior av patenterade läkemedel utan

patentinnehavarens godkännande. År 2003 enades man om ett tillägg i TRIPS för att möjliggöra för länder, utan egen kapacitet att tillverka läkemedel, att importera dessa till ett lägre pris. Avtalet är dock komplicerat och att få tillämpa undantagsreglerna är näst intill omöjligt.

I och med TRIPS har möjligheten för tillverkning av billigare kopior av mediciner försvårats. Tidigare kunde de länder som stod utanför TRIPS fritt tillverka egna mediciner, ofta billigare kopior av redan etablerade läkemedel. Indien var det land som hade kommit längst när det gällde egen tillverkning av mediciner. Detta resulterade i att kostnaden för en hiv-patient sjönk från 10.000 dollar till 150 dollar per år. Nu när Indien och andra utvecklingsländer tvingats ändra sina patentlagar kommer de i praktiken inte att få tillgång till nya forskningsframsteg,

mediciner mot nya sjukdomar, mediciner med mindre biverkningar, och så vidare. Inom kort kommer de allvarligaste konsekvenserna att märkas när människor börjar behöva nyttja de nya "andra linjens mediciner" mot hiv/aids, som är viktiga eftersom viruset utvecklar resistens mot mediciner som används under en längre period.

ANDRA FÖRSÖK ATT tillämpa undantagsreglerna har mött hårt motstånd. Förra året kunde Thailand, med hjälp av undantagsreglerna, utfärda tvångslicenser för tre olika läkemedel i syfte att ge thailändska patienter gratis tillgång till dessa mediciner. Som en respons på detta drog läkemedelsjätten Abbot tillbaka ansökningarna för registrering av en rad andra läkemedel

24

på den thailändska marknaden, däribland en mycket viktig hiv-medicin.

FÖR MÅNGA LÄNDER krävs mer än dessa undantagsregler. Exempelvis är endast 18 av de 1556 senast framtagna läkemedlen riktade mot tropiska sjukdomar. Dessa till stor del utforskade sjukdomar dödar tolv miljoner människor om året. Diabetes och cancer är sjukdomar som ökar kraftigt i utvecklingsländerna. I de fallen är det helt stopp för att få tillämpa undantagsreglerna. Det om något är ett hot mot folkhälsan. Om vi ser det ur ett krasst marknadsperspektiv kan man också säga att en död konsument är en dålig konsument.

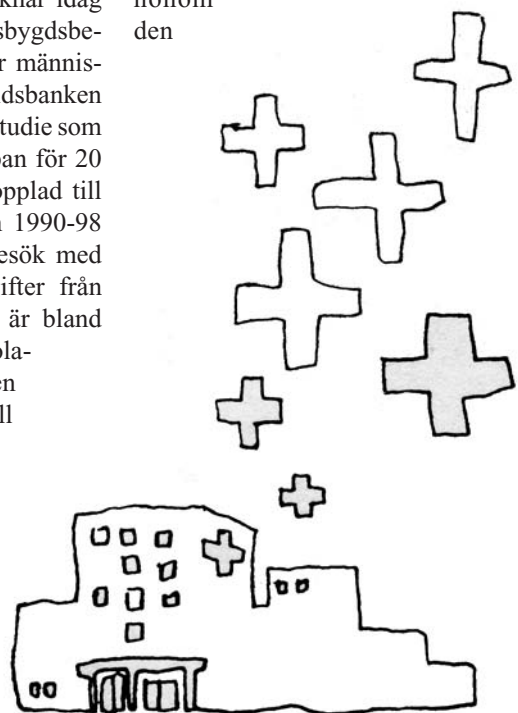
FRÅGAN OM FATTIGAS rätt till mediciner, och därmed liv, står åter på agendan. Under förra året tillsattes en mellanstatlig grupp, Intergovernmental Working Group for Public Health, Innovation and Intellectual Property (IGWG). I november hade man ett veckolångt möte för att ta sig vidare i frågan. Som tidigare kom den allmänna folkhälsan i konflikt med äganderätten. Organisationen Knowledge Ecology International pekar ut Sverige som en av de hårdaste försvararna av läkemedelsindustrins patenträtter. Något nytt beslut fattades inte och förhandlingarna är uppskjutna till maj. Nu ges en excellent chans att agera.

ÄVEN UTIFRÅN det befintliga systemet

skulle det kunna se annorlunda ut. Exempelvis satsar de fem största läkemedelsbolagen dubbelt så mycket pengar på marknadsföring jämfört med forskning. År 2006 var den samlade vinsten för dessa bolag 42,5 miljarder US-dollar. Enligt Läkare utan gränser är det tio gånger mer än vad som skulle behövas för att forska fram botemedel mot de värsta tropiska sjukdomarna.

YTTERLIGARE EN konsekvens av vinstintressena inom sjukvården är den försämrade situationen i Kina. Där saknar idag omkring hälften av landets landsbygdsbefolkning, omkring 800 miljoner människor, tillgång till sjukvård. Världsbanken genomförde under förra året en studie som visade att den ekonomiska knipan för 20 procent av Kinas fattiga var kopplad till sjukvårdskostnader. Mellan åren 1990-98 ökade kostnaden för ett läkarbesök med hela 625 procent, enligt uppgifter från Kinas hälsoministerium. Detta är bland annat ett resultat av Kinas bologisering av sjukhusen. Sjukhusen har fortfarande en koppling till regeringssektorn, men sköts som autonoma självfinansierade enheter. Alltså är sjukvården öppen för privata aktörer. Utländska företag har varit mycket villiga att gå in på den kinesiska hälsovårdsmarknaden. Detta har lett till

att privat drivna sjukhus lagt beslag på den bästa personalen. Därmed utarmas den offentliga sektorn allt mer. Idag föds 90 procent av barnen på icke godkända sjukhus och andelen mödrar som dör av komplikationer i samband med förlossningen är mycket stor. Staten står idag endast för 17 procent, mot tidigare 100 procent, av sjukvårdskostnaderna. Situationen i Kina har sedan två år tillbaka uppmärksamats sedan det blev allmänt känt att en treårig pojke avlidit när sjukhuset vägrat ge honom den

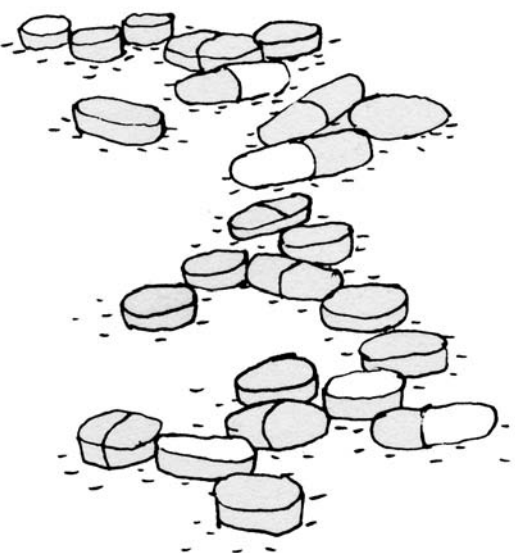
vård han behövde eftersom hans föräldrar inte hade råd att betala sjukhusavgiften.

ETT ANNAT exempel på att den etablerade sjukvården är till för ett fåtal privilegierade och styrs utifrån vinstintresse är den internationella läkemedelskartellen Hoechst, Bayer och BASF, vilka är världens största exportörer av läkemedel. Enligt Matthias Rath, läkare och medicinsk forskare, leder denna kartell internationella ansträngningar att förbjuda hälsoinformation om vitaminer och andra naturliga behandlingsmetoder. Detta trots att man i slutet av förra århundradet kunde konstatera att en rad vanliga sjukdomar är direkta resultat av vitaminbrist. Rath har också tagit fram uppgifter om att

Deutsche Bank finansierade koncentrationslägret i Auschwitz och stora delar av nazisternas krigsföring på uppdrag av Hoechst, Bayer och BASF. Med den vetenskapen sjunker trovärdigheten i kartellens arbete drastiskt. De, tillsammans med övriga storföretag inom läkemedelsindustrin, överlever endast på grund av att människor är sjuka. Alltså ligger det inte i deras intresse att framställa verksamma mediciner. Allra minst till dem som inte har möjlighet att betala. I en annan rapport skriver Rath att 98 procent av de läkemedel som föreskrivs och säljs är ineffektiva enligt Europeiska sjukförsäkringsbolag. De flesta läkemedel kan alltså varken förebygga eller bota. I USA är biverkningar av läkemedel den fjärde vanligaste dödsorsaken. Detta enligt Journal of the American Medical Association. Företagen pressar politikerna att sätta upp nya regler och stifta hårdare lagar gentemot den komplementära medicinen, ofta kallad alternativmedicin, och hälsokostbranschen. Därmed blir kostnaderna för den enskilde att välja någon form av komplementär metod mycket högre än om denne konsulterar den konventionella sjukvården. Detta blir då en möjlighet endast för de mer välbärgade.

SVERIGE ÄR bland de länder som har de krångligaste reglerna för komplementär-vården. Här följs också linjen av privatise-

ring och bolagisering av vården. I höstas togs ett viktigt steg i den riktningen i och med starten av landets första privata barnsjukhus på Östermalm i Stockholm. Överläkaren vid sjukhuset, Staffan Meurling uttalade sig i Metro före jul: "Att sitta sex timmar i ett väntrum är fel prioritering för vissa". Sjukhuset kommer bland annat att erbjuda världens mest avancerade strålbehandling av cancer. En behandling kommer att kosta mellan 50.000 och 150.000 kr. I och med den nya regeringen har stopplagen för privatisering av akut-sjukhus avskaffats. Därmed kommer vi i framtiden att se allt fler sjukhus av denna typ, tillgängliga för endast ett fåtal. Denna utveckling får allt fler att teckna privata sjukvårdsförsäkringar. Ju fler som är beredda att betala för privata försäkringar, desto färre välbeställda kommer att vara beredda att betala skatt till en väl fungerande vård för andra. Detta kommer bland annat att drabba personer med allergier och andra kroniska sjukdomar, då de inte är välkomna att teckna någon försäkring. Än så länge finns det för människor boende i Sverige en hygglig vård för dem som "bara" betalar skatt. Dock med ett skamligt undantag för de papperslösa. Men skillnaden i kvalitet och tillgänglighet blir allt större, såväl lokalt som globalt. ●

KÄLLOR:

Matthias Rath, medicinsk forskare, läkare och författare av boken: "Why Animals Don't Get Heart Attacks – But People Do"

Gabi Björssons (representant för Afrikagrupperna) tal på Världsajdsdagen 1/12 2007

Debattartikel av Carl Schlyter, (mp) eu-parlamentariker, dagen.se 13/1 2008

Offensiv nr. 749, 18/5 2007, och nr. 783, 17/1 2008.

en revolution för Venezuelas kvinnor

Den bolivarianska revolutionära processen har inneburit stora framgångar - sociala, ekonomiska och politiska - för Venezuelas kvinnor. Framtiden ser ljus ut för kvinnorörelsen. Men det finns mycket att göra i ett land där den värdekonserverande katolska kyrkan ännu har en enorm makt över människors tankar, och där kvinnor länge har tillhört den lägst utbildade och fattigaste delen av befolkningen.

text CATHERINE HOLT

1998 valde en majoritet av Venezuelas folk Hugo Chávez – ledaren för en revolutionär, antiimperialistisk rörelse, med rötter inom landets armé – till ny president i Venezuela. Hugo Chávez jordskredsseger i valet 1998 markerar startskottet för vad som kallas den bolivarianska revolutionen. En revolutionär process som bärs upp av den fattiga befolkningen och vars strävan är ett socialistiskt Latinamerika fritt från USA:s ekonomiska och militära dominans.

DET FÖRSTA HUGO Chávez genomförde när han kom till makten 1998 var att sätta igång arbetet för en ny konstitution. Tusentals kvinnor från kvinno- och vänsterrörelser bildade då *Den konstitutionella kvinnofronten i rörelsen för den femte republiken*. De organiserade kvinnor, ställde krav på den nya konstitutionen och förde fram feminister till valet av den konstituerande församlingen, som

hade till uppgift att ta fram ett förslag till ny konstitution. Den 15 december 1999 röstade en majoritet av det venezuelanska folket ja till den nya konstitutionen. Konstitutionen ses av kvinnorörelsen i Venezuela som en enorm framgång i deras kamp. Aldrig tidigare har någon konstitution i landet varit så progressiv och gått så långt i frågan om

jämställdhet mellan kvinnor och män. Enligt Maria Leon, ordförande för nationella kvinnoinstitutet, *Inamujer*, har konstitutionen i praktiken legaliserat rätten till abort. "Att åtala någon för att ha genomfört en abort strider mot konstitutionen." Många av de progressiva skrivningarna i konstitutionen har ännu inte genomförts i praktiken. Det

Konstitutionen ses av kvinnorörelsen i Venezuela som en enorm framgång i deras kamp.

är nu upp till kvinnorörelsen att kämpa för att de omfattande politiska, sociala och ekonomiska rättigheter som tillerkänns kvinnor blir till verklighet. I den kampen är konstitutionen ett stöd för kvinnorörelsen som kan använda sig av skrivningar i grundlagen för att driva igenom sina krav.

I DET SPANSKA språket är mannen väldigt tydligt norm, man och människa är samma ord. Alla yrkestitlar har en manlig och en kvinn-

lig motsvarighet, men den manliga benämningen är samtidigt den allmänna benämningen. Det vill säga att det spanska ordet för arbetare, *trabajadores*, inkluderar både manliga och kvinnliga arbetare, medan *trabajadoras* endast står för kvinn-

liga arbetare. Som den första grundlagen i världen har den venezuelanska grundlagen nu ersatt den manliga benämningen med både den manliga och den kvinnliga benämningen. Detta är en tydlig ansats att bryta med den manliga normen inom språket och politiken.

Den nya grundlagen har även en ganska unik syn på diskriminering. I artikel 21 anses nu handlingar diskriminerande, inte bara om det uttalade syftet är att vara diskriminerande utan också om effekten kan anses bevara ojämlikhet.

Artikel 88 i den nya konstitutionen erkänner reproduktivt arbete som värdeskapande arbete, och ger hemma-

fruar rätt till ersättning för deras arbete. I juni 2006 infördes en ersättning för de fattigaste hemmafruarna i Venezuela som motsvarar 80 procent av minimilönen. Lagen preciserar att rätten till ersättning gäller för hemmafruar som är äldre än 60 år och efter behovsprövning för hemmafruar under 60 år. Till skillnad från det vårdnadsbidrag som förespråkas av konservativa politiska strömningar i Sverige ska denna reform inte ses som en önskan att hålla kvinnor kvar vid spisen. I ljuset av den bolivarianska regeringens ansträngningar för att höja kvinnors ekonomiska ställning, bör reformen förstås som ett sätt att lindra den mest skriande fattigdomen hos kvinnor som ofta har många barn. I Venezuela finns det nära tre miljoner

hemmafruar. Av dessa lever 600 000 i extrem fattigdom. Det är till dessa kvinnor som den nya lagen riktar sig.

I KONSTITUTIONEN tillerkänner man kvinnor, i artiklarna 75-129, omfattande sexuella, sociala, utbildningspolitiska, kulturella och ekonomiska rättigheter. Vård under graviditeten och familjeplanering ska enligt grundlagen garanteras av staten. Artikel 76 i grundlagen stipulerar att "...paret har rätt att fritt och ansvarsfullt bestämma över antalet söner och döttrar

de vill föda och att tillhandahållas information och medel för att säkerställa förverkligandet av denna

rätt." Denna skrivning i grundlagen förbinder staten att informera om och tillhandahålla preventivmedel. Abort är fortfarande förbjudet i Venezuela, liksom i hela Latinamerika, undantaget Kuba, men denna skrivning i konstitutionen har använts av kvinnorörelsen för att kräva en legalisering av abort. Bostad, hälsa och arbete är också rättigheter som ska garanteras av staten enligt konstitutionen. Även rätten till ekonomisk demokrati har skrivits in i grundlagen vilket förbinder staten att stödja och utveckla kooperativa företagsformer. De flesta kooperativister i Venezuela är kvinnor och antalet växer ständigt. Denna artikel i konstitutionen är därför av strategisk vikt för att försvara och fördjupa de ekonomiska landvinningar som

kvinnor i Venezuela har gjort inom den bolivarianska revolutionära processen.

De progressiva skrivningarna i konstitutionen visar på ett erkännande av kvinnoförtrycket och att man håller samhället ansvarigt för att bekämpa de strukturer som förtrycker kvinnor. De venezuelanska kvinnorna har nu grundlagen på sin sida i kampen för jämställdhet.

1990-TALETS NYLIBERALA nedskärningar och privatiseringar slog hårt mot Venezuelas arbetarklass och allra hårdast mot dess kvinnor. Fattigdomen växte till enorma proportioner, 1998 levde 78 procent av befolkningen under fattigdomsgränsen. Enligt *the Economic Commission for Latin America and the Caribbean*, drabbar fattigdom kvinnor värre än män och majoriteten av de hemlösa är ensamstående kvinnor med barn. I 60 procent av fattiga hem i Venezuela är mamman ensamstående. 1990 hade 36 procent av kvinnorna i Venezuela en anställning, medan 9 procent var arbetssökande. Under 1990-talet tvingade fattigdomen ut kvinnor på arbetsmarknaden. 2002 var 81 procent av de venezuelanska kvinnorna anställda i formell eller informell sektor. De kvinnor som inte hittade en reguljär anställning fick jobba inom den informella sektorn – en i många u-länder utbredd sektor där människor livnär sig på skoputsning, gatu-försäljning och liknande – som mer och mer kom att domineras av kvinnor. 1998 arbetade 35 procent av Venezuelas kvinnor inom den informella sektorn, vilken utgör den otryggaste och sämst betalda

De flesta kooperativister i Venezuela är kvinnor och antalet växer ständigt.

formen av anställning i Venezuela. Det är uppenbart att en feministisk politik i Venezuela måste innefatta strategier för att höja kvinnors sociala och ekonomiska ställning. 2003 startade de första bolivarianska missionerna. Missionerna är ett välfärdsbygge som står självständigt gentemot den venezuelanska statsbyråkratin, och finansieras direkt av det statliga oljebolaget PDVSA. En av de mest betydande missionerna är *Misión Vuelvan Caras* som har till syfte att bygga upp en del av en alternativ socialistisk ekonomi bestående av kooperativ. Fattiga kvinnor och män ansöker om att gå en Vuelvan Caras-kurs och får en yrkesutbildning som mynnar ut i bildandet av ett kooperativ. Kooperativet får, när det har bildats, ansöka om räntefria lån. Tack vare *misión Vuelvan Caras* har nu 250 000 venezuelaner inkluderats i ekonomin. Över 60 procent av dem som styr och deltar i kooperativen är kvinnor. Över 30 procent av dessa kvinnor var tidigare extremt fattiga och mer än 50 procent är kvinnor som aldrig fick möjlighet att gå färdigt grundskolan.

EN ANNAN VIKTIG reform för att möjliggöra kvinnors ekonomiska oberoende är utbyggnaden av barnomsorgen. *Plan Simoncito* är en utbildningsmission som har till syfte att möjliggöra för landets fattiga befolkning att få tillgång till den tidigare väldigt bristfälliga barnomsorgen i landet, fram till hösten 2006 har nära 200 000 barn gått i de nya förskolorna, som är gratis och tar emot barn mellan 0-6 år. Den bristande barnomsorgen är också

bakgrunden till en annan relativt nystartad mission som går under namnet *Misión Madres del Barrio* – mammorna i kvarteret. Missionen riktar sig till ensamstående mödrar som har svårt att få tid över till studier eller yrkesutbildning. Missionen hjälper kvinnorna med att få tillgång till matmissionen och socialhjälsmissionen, men syftar också till att organisera de ensamstående mödrarna i grupper om fem till femton, för att de ska göra upp ett rullande schema för barnpassningen sinsemellan. Därigenom frigör de tid till att gå någon utbildningsmission eller delta i Vuelvan Caras samtidigt som de står i daghemskön till Plan Simoncito.

BANMUJER är den enda statligt ägda kvinnobanken i världen. Idén att skapa banken kom först upp på en internationell kvinnokonferens 1995 som en strategi för att utjämna ojämlikheten i ägande mellan kvinnor och män.

När Chávez kom till makten 1998 såg kvinnorörelsen i Venezuela sin chans att kunna genomföra idén. Banken bildades genom ett presidentdektret den 8 mars 2001. Banmujer är en offentlig institution som ger mikrokrediter för att underlätta kvinnors organisering på olika områden. Målet är att öka kvinnors deltagande i den folkliga ekonomin. Lån betalas ut till en ränta på 6 procent (vilket är en låg ränta i Venezu-

ela om man har i åtanke att inflationen år 2006 låg på över 15 procent) till grupper av kvinnor på 2-9 personer som har bildat ett kooperativ eller till enmansföretag som går ihop och bildar ett ekonomiskt handelsbolag.

”Att kvinnor ska bli ekonomiskt oberoende är en del av byggandet av socialismen. Vi har hopp om att kunna förbättra kvinnors villkor. På Kuba och i Sovjetunionen skedde stora framsteg för kvinnorna”, berättar Amalia Macia som jobbar som samordnare för det nationella arbetet i Banmujer. Mellan 2001 och 2006 har kvinnobanken beviljat 61.100 lån (över 7 miljarder US-dollar) som har skapat 260 000 nya jobb. Dessa nya jobb har kommit till i över 1000 kooperativ och 10 000 småföretag. Det är framförallt fattiga kvinnor som banken hjälper och speciell hjälp får handikappade, afroamerikaner, indianer, kvinnor som sitter i fängelse och kvinnor

som har blivit utsatta för misshandel. ”Revolutionen har skapat stora framsteg för kvinnor. Den konstitution som vi nu har är den mest progressiva någonsin. Det är möjligt att vår bank inte behövs om många år när vi har skapat ett klasslöst samhälle utan könsroller,” säger Amalia Macia på Banmujer. Hon menar att det som framförallt behövs för att nå dit är att höja utbildningsnivån bland kvinnor. ”Det finns många överklasshem som vill köpa pigor, men nu med missionerna är det färre kvinnor

Målet är att öka kvinnors deltagande i den folkliga ekonomin.

har är den mest progressiva någonsin. Det är möjligt att vår bank inte behövs om många år när vi har skapat ett klasslöst samhälle utan könsroller,” säger Amalia Macia på Banmujer. Hon menar att det som framförallt behövs för att nå dit är att höja utbildningsnivån bland kvinnor. ”Det finns många överklasshem som vill köpa pigor, men nu med missionerna är det färre kvinnor

som vill jobba som pigor - de har inte tid, de är upptagna med att studera,” säger Amalia Macia.

Kvinnorna som har fått tillgång till bankens lån har framför allt bildat kooperativ inom traditionella kvinnoyrken, men även manliga branscher såsom cybercafé, inom elektronikbranschen och inom jordbruket, är det nu vanligt att kvinnor startar kooperativ. Banmujer försöker stimulera kvinnor att bli verksamma inom manligt dominerade branscher genom de studiecirklar som banken erbjuder sina låntagare och genom att banken samarbetar med INCE, ett statligt institut som ger kvalificerad yrkesutbildning. Genom bankens lån skapas möjligheter för

kvinnors organisering. kvinnorna får också plötsligt pengar, vilket har mött motstånd hos många män, menar Amalia Macia, och enligt lagen måste lånen godkännas av mannen om kvinnan är gift.

KVINNORS KAMP för brödfödan och för ekonomisk självständighet blir ett sätt att skapa en medvetenhet för kvinnors sexuella rättigheter och för jämställdhet mellan könen. Mellan 2001 och 2006 har mer än 90 000 kvinnor tagit del av bankens studiecirklar om folklig ekonomi, företagsadministration, kooperativism, våld i hemmet, genus, hälsa, själv säkerhet och självkännedom, sexuell och reproduktiv hälsa samt organisering. Banmujers stu-

diecirklar om sexuella rättigheter och genus är väldigt radikala och väcker debatt om frågor som mäns ansvar i hushållsarbetet, mäns våld mot kvinnor och kvinnors sexuella rättigheter, såsom den kontroversiella frågan om abort.

De kvinnor som har tagit emot Banmujers lån finns organiserade i nätverk. Det första nätverket invigdes i mars 2003 och idag finns det 129 nätverk på kommunal nivå. ”I dessa nätverk finns många aktivister som deltar i bland annat hälso- och jordkommittéerna, ger studiecirklar och på många andra sätt är aktiva i sitt närområde. Nätverken är ett sätt att öka bas-

organiseringen hos kvinnor,” berättar Amalia Macia. Hennes dröm är att nätverken till år 2021 ska ha bildat

en stor nationell basorganisation, och de första stegen mot en delstatlig samordning av nätverken har redan tagits.

TUSENTALS KVINNOR i Venezuela dör eller skadas allvarligt till följd av illegala aborter, och 60 000 flickor under 15 år blir gravida varje år. Komplikationer vid födseln ökar markant vid denna unga ålder och om flickorna kommer från fattiga familjer är de ofta undernärda. Det nationella kvinnoinstitutet Inamujer är en statlig institution som jobbar aktivt mot den nationella lagstiftningen för att uppnå en legalisering av abort. I ett första skede arbetar kvinnorörelsen för lagar som skulle tillåta abort i fall av våldtäkt och när kvin-

nans hälsa är hotad. Man arbetar även för en fullständig avkriminalisering av abort. Idag är det inte läkaren utan kvinnan som riskerar straff vid en abort. Den katolska kyrkan som deltog i statskuppen mot Chávez 2002 och som har en traditionellt stark makt i Venezuela är en mäktig fiende i kampen för rätten till abort. De senaste åren har man dock kunnat konstatera en ökning av medlemmar inom den evangeliska kyrkan, som i Venezuela är mer vänligt inställd till revolutionen, vilket har försvagat den katolska kyrkans makt.

I TAKT MED den ökade privatiseringen av vården under 1990-talet steg priset för en vanlig läkarundersökning till 20 US-dollar, vilket uteslöt en stor majoritet av Venezuelas befolkning. Kvinnor var bland de som drabbades hårdast. Före Chávez kom till makten hade en av tio gravida kvinnor inte haft tillgång till någon vård under graviditeten. Enligt Loryan Calzadilla, anställd på Banmujer, fanns det före Chávez ingen politik för familjeplanering. Kvinnor fick aldrig någon information om sin sexualitet. Många kvinnor blev gravida i 15-årsåldern, och fick sedan barn efter barn. Detta förändrades med *Misión Barrio Adentro*. Nu har alla kvinnor och män i Venezuela tillgång till gratis sjukvård och starkt subventionerade läkemedel. Kvinnobanken tillsammans med hälsoministeriet och Barrio Adentro har nu till uppgift att se till att artiklarna 75-77 i konstitutionen om kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter efterföljs. Tillsammans arbetar de fram strategier för

"Kvinnor är fattigast, de arbetar hårdast, och de är mest hängivna revolutionen. "

HUGO CHÁVEZ

att informera om kvinnors sexuella hälsa samt göra preventivmedel tillgängliga för landets kvinnor.

EN CENTRAL FRÅGA i kampen för jämställdhet är kampen mot sexualiserat våld. Amalia Macia från Banmujer berättar att det har skrivits in många nya lagar mot kvinnomisshandel i konstitutionen, men att det är en ständig kamp. Om en misshandlad kvinna vänder sig till polisen kanske han bara skrattar henne i ansiktet. Hon berättar också att det är svårt att få fram siffror på mäns våld mot kvinnor. Kvinnorörelsen i Venezuela har inte på långa vägar kommit lika långt som i Sverige i frågan om sexualiserat våld. Sedan Chávez kom till makten har man dock kunnat se att frågan har fått en högre prioritet. Inamujer, det nationella kvin-

noinstitutet, har nu en gratis telefonlinje dit misshandlade kvinnor kan vända sig och tala med kvinnliga jurister. Man har också öppnat tre kvinnojourer med skyddat boende för utsatta kvinnor. Målet är att det ska finnas en kvinnojour i varje delstat.

ELENA LINARES, medlem av PCV, Venezuelas kommunistparti, och ledare för partiets kvinnoarbete berättar att kvinnor utgjorde majoriteten av de hundratusentals venezuelaner som strömmade in från Caracas förorter för att kräva tillbaka sin president under den USA-stödda statskuppen mot Hugo Chávez i april 2002. "Kvinnorna var de första ute på gatorna, kvinnorna organiserade sina män till att slå tillbaka," berättar hon. Venezuelas fattiga kvinnor är de som har vunnit mest

på den revolutionära processen, och de är beredda att kämpa för att försvara sina landvinningar. Enligt Linares finns det fortfarande stora utmaningar för kvinnorna i Venezuela. "Kvinnorna leder inte processen, de är revolutionens fotsoldater," berättar hon.

DET FINNS MYCKET kvar att kämpa för innan Venezuela blir jämställt. Men den bolivarianska processen i Venezuela visar att ett fattigt land i syd kan utforma sina egna feministiska strategier, strategier som inte bara handlar om att kämpa för kvinnors politiska rättigheter, utan som handlar om kampen för ett i grunden annorlunda samhälle. ●

KÄLLOR:

Venezuelan Women: "Struggling all our lives", Green Left Weekly, 7/3 2007

Women Propel Venezuela's Revolution Forward, People's Weekly World, 29/8 2006

"La asignacion economica para el ama de casa", Mujer tenía que ser, nr 7

Women and Venezuela's Bolivarian Revolution, venezuelanalysis.com, 15/1 2005

Women Acting for Themselves in Venezuela, Green Left Weekly, 8/3 2006

The Bolivarian response to the feminization of poverty in Venezuela, venezuelanalysis.com, 5/2 2005

"La participación de la Mujer en el Movimiento Cooperativo Venezolano", Mujer tenía que ser, nr 7

The Venezuelan Bank that Likes to say Yes - if you're a Woman, The Guardian, 5/4 2005

Celebrating Five Years of the Women's Bank, Green Left Weekly, 6/10 2006

www.misionesbolivarianas.gov.ve

Intervjuer med:

Americo Mata, president för nationella institutet för utveckling av små och medelstora företag, Caracas, 31/1 2007

Amalia Macia, samordnare för det nationella arbetet i kvinnobanken, Caracas, 6/2 2007

Ivan Gil, journalist på Aporrea.org, Caracas, 2/2 2007

krigsbarn

av AASE BANG

Vintern 1940 var jag tio år. En kväll i februari var himlen ovanligt flammande röd över åsen. Mormor, som var på besök, sa det var kriget i Europa som gav återsken. De vuxna pratade om att kriget säkert skulle komma till Norge också. Den 9 april kom tyskarna och kriget var ett faktum. Livet blev aldrig detsamma igen...

Under kriget bar alla barnen på min skola på en tygpåse. I påsen låg en tom fiskbullburk. Varje dag kom vaktmästaren in i klassrummet med en stor hink med soppa, som fördelades i burkarna. Det var svensk soppa, antagligen från Röda korset, som delades ut varje dag till alla norska skolbarn och till alla gamla. Det växlades mellan tre sorters soppa. Havrevälling, grönsakssoppa och en tredje som jag inte kommer ihåg idag. Soppan bestod nog av pulver som rördes ned i kokande vatten, men jag tyckte att det smakade himmelskt. Jag tror att "svenskessuppen" bidrog till att vi överlevde.

DET DELADES UT svenska kläder också. Men jag fick inga. Det var bara pojkarna som fick mössor och jackor av en viss typ. Typiskt svenskt. För på samma sätt som man alltid kände igen pojkarna från barnhemmet på kläderna, var också de svenska kläderna lika som uniformer. Och de delades bara ut till de fattigaste barnen, däribland mina bröder.

PÅ KYRKANS JULFEST delades också ut kläder till fattiga barn. Annars fick jag ärva av släktingar, och mamma sydde mycket. När jag var nitton år och skulle ta studenten fick jag min första egna kapp,

som aldrig tillhört någon annan.

VI VAR VERKLIGEN väldigt fattiga. Mamma var ensamstående med fyra barn. Och det enda sättet att försörja sig på var genom fattigvården. Hon deltog i potatisplockningen och fick 75 öre i timmen. Hon jobbade en tid i en kiosk, men den låg sex kilometer bort och hon hade inte råd med bussbiljett, så det blev sent innan hon kom hem på kvällarna. En tid arbetade hon på en liten leksaksfabrik, som startades av en granne. Någon fast inkomst fick hon inte förrän efter kriget då hon blev kontorist på Skattekontoret i Oslo. Det var låg lön, men regelbunden. Där jobbade hon kvar till pensionen.

FÖR OSS KÄNDES kriget paradoxalt nog som en förbättring, rent materiellt, trots att så inte var fallet. Detta eftersom maten då blev nästan lika dålig för alla. Vi bodde på Skui, ett samhälle två mil nordväst om Oslo. Idag är det en villaförort, men när vi kom dit 1935 var det ett område där det bodde fabriksarbetare och hantverkare. Här röstade man på Arbeiderpartiet eller kommunisterna. Och ingen på skolan var nazist, varken bland lärarna eller eleverna.

JAG MINNS HUR böndernas äppelträd dignade av frukt. Men det var omöjligt att få tag på ett äpple. Allt skulle gå till tyskarna. En gång gick mamma till en bonde och bad om att få köpa potatis, men han hade inget att sälja. "Men där ligger ju en stor hög potatis på gården", sa hon. "Nej, det är till grisarna", svarade bonden.

EN SOMMARDAG hörde jag två kvinnor som gick bakom mig på vägen oja sig över att jag var så mager. Men den sommaren, jag var tretton år, fick jag resa till ett småbruk i Vestfold. Det var rena äventyret. Kosten var enahanda men underbart god, tyckte jag. Det var köttbullar och stekt fläsk varannan dag, utom på söndagarna när vi fick lax. Varje kväll vid läggdags fick jag en kopp fet grädde. Jag lade på mig tretton kilo den sommaren.

ALLA HADE varnat mamma för John, kusinen, som var en odåga. Mina farbröder berättade att om någon frågade om de var släkt med John Bang, sa de alltid nej, för säkerhets skull, för att slippa den vanliga litanian över alla hans försyndelser. Så hopplös var han att familjen inte såg någon annan utväg än att skicka honom till Amerika.

Barnen Bang 1938: Sigmund 6 år, Björn 5 år. Paal 7 år, Aase 8 år.

MEN AMERIKABÅTEN gick från Oslo och efter att han supit upp båtbiljetten fanns där hans godtrogna kusin, min mamma. Hon tyckte synd om honom. När till och med hans egen mor skrev och varnade henne för sonen, så tyckte hon det var hemskt. Så tvärt emot alla varningar gifte hon sig med honom, i all hemlighet. Ingen fick veta något förrän det visade sig att hon var gravid. Sen fick hon fyra barn på tre år, innan pappa försvann. Han kom hem ibland, när han inte hade någon annan stans att ta vägen. Då la han ibland pengar på köksbordet när han kom, men nästa dag tog han dem med sig när han gick.

BLAND ANNAT BODDE pappa med oss när kriget kom. Han fick då en oförtjänt hjältegloria, eftersom han plötsligt försvann igen och vi inte visste var han var. De som försvann på det sättet hade antingen rest till England eller var "på skogen" med motståndsrörelsen. Två av pappas bröder kämpade i engelska flottan - den yngste på jagaren Rose, som gick under med man och allt 1942 - och en av mammas bröder som var sjökaptenen blev torpederad tre gånger av japanerna. Men pappa var ingen hjälte. Han hade flyttat ihop med en kvinna norrut och fick fem barn med henne, halvsyskon som jag aldrig har

träffat.

ALLA BÖNDER var inte snåla. Vi älskade att komma till Persbråten, en ensam gård långt inne i skogen. Där var maten god och riklig och vi blev alltid väl mottagna. Efter kriget berättade bonden för mamma att mina bröder hade hittat vapen när de lekte i ladan. Jag märkte ingenting. Jag satt nog och läste gamla veckotidningar som vanligt. Men pojkarna hade kommit springande och berättade om sitt fynd. "Jag förklarade för dem att det var vapen som hade släppts i skogen av engelska flygplan och att de inte fick säga det till någon." De hade inte ens berättat det för mamma. "Vi flyttade inte på vapnen", sa bonden. "Vi litade på pojkarna Bang".

KRIGET VAR spännande, tyckte jag. Det kom till oss på Skui den 11 april 1940. Plötsligt rullade en lång rad mörkgrå lastbilar fram på vägen. Vi visste att det låg norska soldater och väntade bakom åsen på andra sidan älven. Vi hade pratat med en av dem under dagen. Han blev skjuten inne på smedens gård, medan vi gömde oss i grannens källare. Där hörde vi hur soldatstövlar trampade runt i huset och sköt in under sängarna.

SAMMA KVÄLL kom smeden och ropade

på mamma. "Fru Bang, fru Bang! De tar pojken min!" Tyskarna ville ta honom som gisslan, men mamma - som var den enda som talade tyska - pratade med dem och de släppte honom.

SEDAN FÖRKLARADE tyskarna att vi inte behövde vara oroliga, för de hade lagt ut en stor hakkorsflagga mitt på vägen. Då blev de vuxna riktigt rädda. De trodde att engelsmännen skulle bomba oss. Så när kvällen kom gick vi alla, två familjer med sammanlagt nio barn, till en liten stuga långt uppe i skogen. Där fick vi övernatta på halmsäckar på golvet. Nästa dag gick vi hem igen. Men några kilometer längre norrut hade tyskarna mött starkare motstånd. Där sköt de alla männen på orten, bland andra Hagen, vår omtyckte busschaufför.

TROTS ATT VI var fattiga och hungriga ibland hade vi ändå en lycklig barndom. Mamma var alltid glad, hon låtsades inte om att hon var bekymrad för morgondagen. Hon sjöng och berättade sagor. Vi lekte i skogen och badade i älven. Tack, mamma, för att jag fick lära mig solidaritet och empati. ●

osynliga män

Jag har nyligen läst en bok som heter *Lyckliga slut*, redaktör Susanna Alakoski. Det är en bra bok som rekommenderas varmt. När jag läst igenom boken började jag fundera på männen i vårt samhälle.

text ELLY ENGSTEDT

I boken, som kom ut 2007, berättar flera kvinnor om hur de blivit misshandlade av män på olika sätt. Några av kvinnorna är kända för allmänheten, andra är okända, "helt vanliga" kvinnor. Vi vet ju också idag att män som slår och våldtar är "vanliga män". Vem trodde att "Hagamannen" var en vanlig arbetare med familj och jobb?

Susanna Alakoski bidrar själv med en händelse där hon fick käken avslagen av en svartsjuk kille och författaren Unni Drougge berättar att hon fick stryk av sin dåvarande sambo i flera år. En tredje kvinna har varit utsatt för en gruppvåldtäkt, en fjärde kvinna blev utsatt för systematisk psykisk misshandel med ständig kontroll och svartsjukescener.

OLIKA BERÄTTELSE om mäns våld tonar fram, den ena värre än den andra. Det är det vanliga mönstret. Flera av kvinnorna har gjort anmälan och sedan tagit tillbaka den. De har känt skam. De har behållit hemligheten inom familjen.

VAD VAR DET jag inte kunde sluta fundera på vad gäller männen? Jo, deras

osynlighet.

I dag är allt ljus på kvinnan. Hon blir den strålkastarbelysta och mannen får stå kvar i skuggan. Det är kvinnan som man vänder ut och in på. Hon måste stå ut med närgångna frågor om de mest intima detaljer. Stönade hon till exempel under våldtäkten? Hade hon trosor på sig? Är det säkert att hon gjorde klart för mannen att hon inte ville ligga med honom? Varför bjöd hon in honom på kaffe så sent på kvällen?

Om den misshandlade kvinnan säger man: varför går hon inte? Knappast någon säger om mannen: varför lämnar han inte henne om hon är så omöjlig att han måste slå henne?

ALAKOSKI SKRIVER i förordet att hon saknar män som vågar stå för sina handlingar. Det gör jag också - och många med mig. Var någonstans i samhällets dunkla vrår finns alla män som tillfogar kvinnor och barn sådan smärta? Hur kommer det sig att de får stå kvar där, osynliga? Var finns deras manliga vänner och visste de om vad som hände? I så fall - vad sade de om det? ●

Hallå...

...Tina Olby

som har lång erfarenhet av misshandlade kvinnor, varit verksam inom ROKS i 16 år och lett projektet *Boka porrfritt på hotell*. 2006 undersökte hon dagspressens skildring av mäns våld mot kvinnor i rapporten *Vem slår vem – eller det förövarlösa våldet*.

VARFÖR ÄR FÖRÖVARNA SÅ OSYNLIGA?

Det är inte så att samhället tycker det är OK att kvinnor hotas, misshandlas eller våldtas, men det finns så många felaktiga föreställningar om kvinnor och deras skuld till det inträffade.

Vid överfallsvåldtäkter är en sådan myt till exempel att kvinnan får skylla sig själv. Varför hade hon så kort kjol eller varför var hon ute ensam så sent? Fokus läggs då på kvinnan - inte på mannen.

Om kvinnan blir misshandlad i sitt hem kan det urskuldats med att "hon flörtade med en annan" eller "han var alkoholpåverkad". Konstigt nog kan det anses vara ursäktande för förövaren om han varit berusad vid brottet men om brottsoffret varit det läggs det henne till last.

Om vi tydligt ser myterna om mäns våld mot kvinnor, att män mycket sällan erkänner sig som en misshandlare eller våldtäktsman och att mörkertalet är ca 75 procent, blir den logiska följden att förövaren förblir osynlig.

ELLY ENGSTEDT

**Vi Männskor överlämnar
Kvinnodagens Ros till alla tjej- och
kvinnojourer i hela Sverige. Tack vare
deras arbete har mäns våld mot
kvinnor och barn blivit synligt
i samhället.**

Det är vår bestämda uppfattning att om ingenting görs nu kommer det att vara för sent

ANDREAS MALM
BOKFÖRLAGET ATLAS

Ännu en bok om klimathotet, kanske någon suckar. Visst, det har inte varit brist på handböcker med råd om hur vi ska ställa om vår vardag, eller utförliga beskrivningar av hur vi redan nu kan se konsekvenser av det ändrade klimatet. Men i dessa dagar när vi får veta att försäljningen av stadsjeepar åter har ökat, så är det tydligt att budskapet inte har nått alla.

ALLA KLIMATBÖCKER behövs, men hittills har jag inte hittat någon bok med det grepp som Andreas Malm har. Han börjar från grunden, med livets uppkomst. Sedan får vi, kapitel efter kapitel, följa hur förutsättningarna för liv ändras allteftersom livskraftiga organismer utvecklas och bidrar till att ge förutsättningar för mer liv, för alltmer komplicerade livsformer. Allt lever i en under lång tid utvecklad balans där alla förändringar har skett successivt under långa tidssekvenser.

Det här har människan rubbat, när vi plockat upp fossila material och i stor skala fört ut det lagrade kolet i atmosfären.

Jämfört med de korta tidsperspektiv politikererna talar om när det gäller utsläppspolitik, så rimmar det illa med hanteringen av avfall från kärnkraftsverken. Där är plötsligt tidsperspektiven tiotals eller hundratentals år.

MIN FÖRHOPPNING är att Malms bok kommer få riktigt många läsare. Själv ska jag skaffa ett extra exemplar för att den ska kunna gå runt i bekantskapskretsen. Det här är insikter som egentligen borde ingå i grundskolans undervisning. Det borde vara allmänbildning att känna till förutsättningarna för liv, vårt och alla andras. Och en självklarhet att avfärda de makthavare som av okunnighet eller snöd vinningslust hanterar våra livsbetingelser oansvarigt. Behöver jag säga något mer om den här boken? Jo, att den är mycket generös med referenser, för den som vill gå vidare. Tack Andreas, det behövs många väckarklockor och det här är en av de nödvändigaste. För den globala uppvärmningen är, som Andreas Malm skriver, en

universalkris som ändrar alla förutsättningar för liv.

CAROLINE RUNESDOTTER

Att beseгра fru J.

ANNELI JORDAHL
ILL. STINA WIRSÉN
BOKFÖRLAGET ATLAS

Elsie Johansson jobbade på posten i tretio år innan hon debuterade med Brorsan hade en vevgrammofon. Idag är hon en av våra mest folkära författare. Anneli Jordahls bok om henne är ingen biografi. Vill man läsa mer om Elsie Johanssons liv är det bättre att gå till hennes trilogi om Nancy, som lär vara delvis självbiografisk.

Att beseгра fru J. är mer en litteraturhistorisk undersökning av Elsie Johanssons

böcker utifrån hennes klasstillhörighet som arbetarförfattare.

Anneli Jordahl har tidigare skrivit om klassfrågan i olika böcker.

I *Att beseгра fru J.* diskuterar hon, förutom Elsie Johansson, även andra kvinnliga arbetarförfattare som inte rönt samma uppmärksamhet som Ivar Lo och de andra manliga författarna.

MYCKET INTRESSANT är hur Jordahl visar vad frikyrkorna har betytt för den svenska litteraturen. Elsie Johansson gick till Missionskyrkan och blev frälst som tioåring. Även en lång rad andra kända författare

har haft frikyrkan som bildningsgång. Vi får också ett ärominne över Posten som fungerade så bra, samt en beskrivning av folkhemmets uppgång och, som det verkar, fall.

Stina Wirséns utmärkta teckningar bidrar till läsoplevelsen. Boken innehåller även en del bilder från Elsie Johanssons privata fotoalbum. En mycket välskriven och intressant bok, som inspirerar till vidare läsning av våra kvinnliga författare.

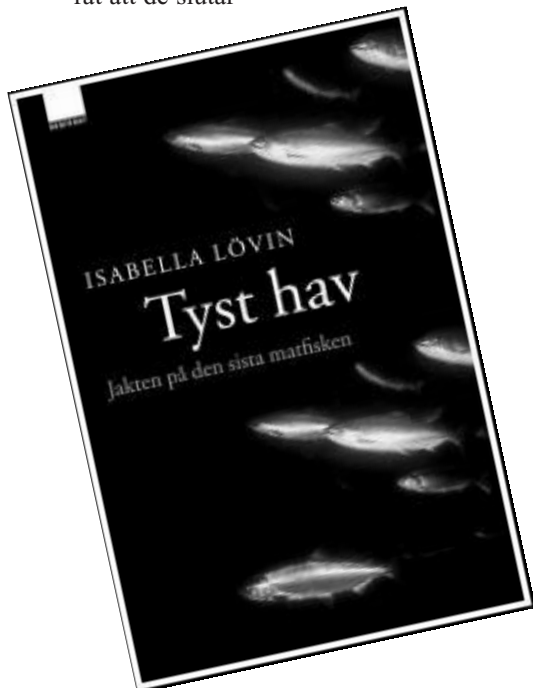
AASE BANG

TYST HAV

Jakten på den sista matfisken

ISABELLA LÖVIN
ORDFRONT FÖRLAG

Augustprisbelönade Isabella Lövin har haft genomslag i debatten. Har någon undgått att torsken och en rad andra fiskar är utrotningshotade? Ett ensidigt svensk torskfiskeförbud är på gång och nu har flera skolor och stjärnkrogar deklarerat att de slutar

med att servera utrotningshotad fisk. Men hur tänker alla andra, de som fortsätter servera utrotningshotade fiskarter? Borde det inte vara en självklarhet att sluta köpa och sluta äta arter som är på väg att utrotas.

DET VAR JUST de här självklara slutsatserna som fick Isabella Lövin att börja arbetet med sin bok. Hon hade läst ett pressmeddelande från Fiskeriverket där det stod att inflödet av ål minskat med nittionio procent på tjugo år - och Fiskeriverket föreslog INTE ett fiskestopp. Det var ingen tillfällighet. EU:s grönbok om fiskepolitiken är en utmärkt kartläggning av hur fiskebestånden håller på att rovfiskas bort. Men när den gemensamma fiskepolitiken förhandlas i EU väger detta lätt mot de enskilda ländernas fiskepolitik. Där handlar det istället om att hålla en fiskearmada under armarna, ofta med frikostiga offentliga subventioner. I Sverige får fiskerinäringen ungefär en miljard kronor i stöd. Detta är att jämföra med första handsvärdet på fångsten som är - just det - en miljard.

EN BOK OM FISK, fiske och fiskepolitik kan bli riktigt spännande. Isabella Lövin

tar oss med på presskonferenser, forskningsfartyg. Hon besöker fiskodlingar och fiskare. Beskrivningen av ålarnas livscykel, som tills helt nyligen varit okänd, är bara den en närmast osannolik historia. Och fortfarande, trots att ålbeståndet är minimalt och på gränsen till utplåning, har EU-länderna inte lyckats ena sig om ett fiskestopp.

Frågan om fiskens fortbestånd handlar inte bara om att vi eventuellt riskerar bli utan matfisk i framtiden, det handlar om en ekologisk balans i haven. När en art försvinner tar andra över. Näringskedjor bryts och resultatet blir bland annat att alger och maneter ökar. Bland de rödlistade arterna finns inte bara torsk och ål, utan också kummel, vitling, havskatt och i Östersjön gädda, abborre och mört.

HUR SKA VI rädda fisken? Förbjud botentrålning på försök, föreslår Isabella Lövin, förbjud dumpning av fisk, miljöpröva fisket. Öka straffen för fiskebrott, ursprungsmärk fisken och, inte minst, se över stödet till fiskerinäringen. Och förstås, vi som konsumenter får inte glömma vårt ansvar för vad vi stoppar i oss.

CAROLINE RUNESDOTTER

Einsteins Fru

LIV STRÖMQVIST
ORDFRONT GALAGO

Liv Strömquist debuterade 2006 med succén "Hundra procent fett". Med stor förväntan började jag läsa hennes nästa alster. Även denna, "Einsteins fru", är politisk och det framgår tydligt vad Strömquist vill säga. Den röda tråden i serierna är den heterosexuella tvåsamheten. Den kvävande kärnfamiljen obduceras för att därefter förklaras dödfödd. På ett humoristiskt och lättsamt sätt visar hon hur människor gång på gång förgäves strävar efter den omöjliga paradoxen självutplånande tvåsamhet. På ett lustfyllt och intelligent sätt illustrerar hon diverse förvirringar och förväxlingar av känslor och behov. Hon visar hur kärlek, närhet, trygghet, tillhörighet och gemenskap kan förväxlas med

parrelation, kärnfamilj, isolering, äganderätt, svartsjuka, reproduktion och dyra presenter. Hon gör detta med hjälp av kändisar som Stalin, Einstein, Britney Spears, med flera. Tvåsamheten är inte det enda hon tar upp och kritiserar. Hon tar bland annat även upp debatten om "det naturliga". Varför man i vissa sammanhang vill berättiga människors beteenden genom att visa att även djuren gör likadant (sexuella beteenden), medan man i andra sammanhang inte bryr sig om detta (konsumtionsbeteenden).

HENNES ENKLA, raka, och okonstlade berättarstil kan dock ibland slå över och bli övertydlig. På vissa ställen blir den då lite platt. Läsarens intellekt utmanas inte tillräckligt mycket, men det är kanske inte heller meningen. Kanske är den skriven

för att de som inte reflekterat över tvåsamhetsfällorna ska få upp ögonen och för att de som har funderat på det ska kunna luta sig tillbaka och nicka igenkännande och helt enkelt njuta av läsningen. För njutningsfull är den. Det är faktiskt helt ok att läsa något som inte sänker humöret. Illusionerna är talande och levande, och trots att de är svartvita känns de mycket färgstarka.

MARYAM VARDEH NAVANDI

Vägen till Frostmofjället

– En berättelse om Laura Fitinghoffs liv

HERVOR SJÖDIN
ADC MEDIA

Är det någon som läser Barnen från Frostmofjället nu för tiden? Antagligen inte. Men generation efter generation av svenska flickor har läst om de sju tappra syskonen som under nödåren på 1860-talet vandrade genom Norrland med Gullspira, geten som gav både mjölk och värme. När boken utkom 1907 var det något helt nytt. En bok om och för barn som handlade om verkliga barn, inte dygdemönster av typen Polyanna.

I en prästgård i Sollefteå växte Laura Fitinghoff (1848-1908) upp tillsammans med fyra systrar. Fadern var sträng och konservativ, men döttrarna hade ändå en fri och lycklig barndom. Tjugotre år gammal gifte hon sig, motvilligt, med en man som var 42 år äldre. Sju gånger hade hon sagt nej, men till sist gav hon efter. Fadern övertalade henne. Conrad Fitinghoff var både rik och adlig, ett passande parti. Äktenskapet blev olyckligt, och efter flera personliga konkurser levde Laura och dottern i extrem fattigdom i Stockholm, medan maken drog landet runt på jakt efter finansärer till vidlyftiga projekt.

DET VAR KNPPT att Laura hade pengar till mat. En spårvagnsbiljett var utom räckhåll. Hon började skriva för att livnära sig, det blev några kronor i honorar då och då så att hon och dottern kunde överleva. Medan hon städade trappor på morgonen, umgicks hon med Stockholms kulturpersonligheter på kvällen. Hon blev medlem i Författarförbundet och andra kulturella föreningar. Hon var bland annat god vän med Artur Hazelius, Skansens skapare, som hon hade varit hemligt förälskad i som ung. Laura skrev en lång rad romaner som var omtyckta i samtiden men de är glömda idag.

LAURA FITINGHOFFS liv var mycket svårt. Hennes systrar, som alla gifte sig "fint", blev olyckliga och fattiga, med män som slarvade bort förmögenheter. Conrad dog till sist i misär i Norrland. Laura fick uppleva succén med Barnen från Frostmofjället, som blev omåttligt populär. Den trycktes i flera upplagor och översattes till andra språk. Men då var Laura redan märkt av cancer. Hon dog 1908.

HERVOR SJÖDIN är barnbarnsbarn till en av Laura Fitinghoffs systrar. Hon har haft

tillgång till familjens dagböcker och brev. Ibland känns det lite krystat när hon skriver som om hon varit närvarande under ett samtal, men det är tydligt att hon följer källorna mycket noga. Boken är välskriven och intressant, och ger en bra bild av kvinnors liv när de fortfarande var omynliga och helt prigsivna män – först sina fäder och sedan sina äkta män.

AASE BANG

För en stund känns det litterära Sverige inte längre som ett inkrökt reservat. Det finns kommunikationer. Nyfikna, kompetenta, initierade sådana. Som får en att bli ivrig, vilja veta, kanske rucka lite på läsinställningarna.

Anna Hallberg om Karavan nr 2 2007 i Dagens Nyheter den 16/7 2007

karavan

LITTERÄR TIDSKRIFT PÅ RESA MELLAN KULTURER
utkommer fyra gånger om året www.karavan.se info@karavan.se

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

*SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle
med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov.
Ett samhälle fritt från alla former av förtryck.*

Förbundet bildades i mars 1914, "spontant som en folksång", enligt Elin Wägner. Läkaren Ada Nilsson tog initiativet, hon ville mobilisera kvinnor mot den rådande krigshysterin (första världskriget startade i augusti) och för rösträtt för kvinnor.

När kvinnorna fick rösta 1921 valdes två av förbundets medlemmar, Elisabeth Tamm och Kerstin Hesselgren, in i riksdagen. För att utbilda kvinnorna för sitt nya samhällsansvar startades Kvinnliga Medborgarskolan på Fogelstad (1925-54). Där samlades kvinnor ur olika samhällsklasser. "När jag kom till Fogelstad var jag ingen, när jag cyklade därifrån var jag en människa", sade någon.

År 1931 ändrades namnet från Frisinnade Kvinnor till Svenska Kvinnors Vänsterförbund. Mellan 1923 och 1936 utgavs tidningen Tidevarvet med Elin Wägner som redaktör. Tidevarvet tog klart avstånd från nazismen, förordade en human flyktingpolitik och tog 1936 initiativet till "Kvinnornas vapenlösa uppror mot kriget".

Efter krigsslutet anslöt sig SKV till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund.

Det kalla kriget ledde till misstänkliggörande av allt fredsarbete, men SKV vände sig såväl mot rasismen i USA som mot

stalinismen i Sovjet. Medlemskapet i KDV var viktigt för att "bygga broar och främja samarbete mellan kvinnor i öst och väst".

På 1950-talet deltog SKV i namninsamlingen mot svenskt atomvapen. SKV har ända sedan dess aktivt arbetat för internationell solidaritet. Idag har vi projekt för att stödja kvinnor i Indien, Liberia och El Salvador.

SKV kräver sex timmars arbetsdag. Förbundet kämpar för lika lön och högre kvinnolöner. Kampen för jämställdhet på alla områden fortsätter.

Genom KDV har vi nära kontakter med världens kvinnor. Vi deltog i KDV:s kongress i Venezuela 2007. Vi är också en del av Världskvinnomarschen, vi ordnade en norsk-svensk marsch till Morokulien 2005. På våra seminarier deltar ofta utländska gäster.

Fredsarbetet har fortfarande högsta prioritet. Internationella Kvinnodagen introducerades av SKV i Sverige och fortfarande firar vi den varje år.

SKV:s tidning Vi Mänkor har utkommit sedan 1947.

STOCKHOLM

Tegelviksgatan 40,
116 41 Stockholm
Tel: 08-640 92 05
skvstockholm@telia.com

ORUST

Erni Friholt (ordf.)
Torget 1, Stocken,
440 80 Ellös
Tel: 0304-512 15

OLOFSTRÖM

Gunnil Bengtsson
Övre Brogatan 43 A,
293 36 Olofström
Tel: 0454-42 814

KARLSTAD

Aase Bang
Herrgårdsgatan 12,
652 24 Karlstad
Tel: 054-18 99 61

ÖREBRO

Karna Lindén
Mejramvägen 5,
702 18 Örebro
Tel: 019-33 24 05

GÖTEBORG

Linnégatan 21 B,
413 01 Göteborg
Tel: 031-14 40 28
skvgoteborg@telia.com

LUND

Bodil Nilsson
Törnsångarevägen 32,
247 35 Södra Sandby
Tel: 046-18 99 19

KARLSHAMN

Maj-Lis Jönsson
Holländarevägen 146,
376 37 Svängsta
Tel: 0454-32 80 85

PITEÅ

Mari-Anne Kristiansen
Strandvägen 5,
941 53 Piteå
Tel: 0911-688 51

UMEÅ

Margareta Henriksson
Biologigränd 38,
907 32 Umeå
Tel: 090-19 35 54

Läs mer om SKV på hemsidan www.svenskakvinnor.nu

BLI MEDLEM I SKV!

postgiro 50 50 95-0

info@svenskakvinnor.nu

telefon: 08-640 92 05

031-14 40 28

ÅTTONDE MARS

Kvinnodagen kommer att firas på olika sätt över hela Sverige. De evenemang som finns utlagda på Internet bjuder på allt från film om samiska kvinnor på Fjällmuséet i Funäsdalen till show med Fittcrew Heartbreakers i Umeå. Här kommer ett urval av SKV:s aktiviteter.

STOCKHOLM

Sergels torg kl. 12-14. Tillsamman med Kvinnor för fred och föreningen Glöm aldrig Pela och Fadime finns SKV på Sergels torg med bokbord. Därefter är det olika aktiviteter på Södra teatern där bland annat Berit Ås pratar om sin nya bok.

KARLSTAD

Festival för systerskap 7-15 mars. Teater, workshops, spelningar och föreläsningar på olika platser i stan. Tjuvstartar redan den 3 mars med Samtal kring livets njutningar och Muttverkstad. 8 mars-invigning i Mitticity, Caroline Salzinger. 11 mars kommer Anneli Jor-dahl och den 13 mars kommer Unni Drougge. Arrangör: Nätverket systerskap (SKV, ABF Värmland, Karlstads missionsförsamling, Centerpartiets ungdomsförbund, Ung vänster, Grön ungdom, Riksteatern med flera.)

GÖTEBORG

Demonstration kl. 12.00 Gustav Adolfs torg. Tema: Hållbar utveckling kräver jämställdhet. Rytmen kommer från Kiri-aka. Naila Abdul Fattah talar på Götaplasen. Aktiviteter på Världskulturmuseet. 13.30-16.30 Politisk hearing med Göteborgs kommunpolitiker om jämställdhet. Moderator: Gudrun Schyman. Tal, sång, dans, film och poesi. Arrangör: 8 marskommittén (SKV, Kvinnojouren, Kvinnor för fred/väst, Kvinnofolkhögskolan, Feministiskt initiativ, Forum för feministiska föräldrar, Ung vänster, Miljöpartiet de Gröna, Revolutionär kommunistisk Ungdom, Röda korset, Fackförbundet Unionen, Ordfront med flera.)

OLOFSTRÖM

Folkets hus kl. 14.30. "Kvinna, konstnär, kulturbärare" med Annika Ekdahl. Arrangörer: SKV, ABF, Vänsterpartiet, Olofströms kvinnojour.

LUND

Demonstration på Stortorget kl.13.00. Paroller är bland annat "Ingen profit på kvinnors kroppar" och "Internationell kvinnosolidaritet". Kl. 18.30 Vänskapens hus. Fika och föredrag. Despina Tzimoula pratar om "Blodig pedagogik - genus och våld i grekisk barnlitteratur". Arrangör: 8 marskommittén (SKV, ABF, Ung vänster, SSU, Asylgruppen Lund, Smålands nation med flera.)

MALMÖ

Feministisk festival 7-9 mars. 7/3 kl. 23 Ta natten tillbaka, Möllevångstorget. 8/3 kl. 13.00 demonstration, Gustav Adolfs torg. Paroll bland annat: "Det offentliga är vårt". Arrangör: 8 marskommittén (SKV, ABF, SSU, Smålands nation, Ung vänster med flera.)

HYR EN VECKA I GESUNDA NÄRA SILJAN I DALARNA

För semester och mindre konferenser. Fyra fasta bäddar plus två extra, samt lillstuga med två bäddar. Storstuga med öppen spis, kök, lättskött med kyl och frys, dusch, toalett, varmt och kallt vatten. Medtag sänglinne och handdukar.

Pris: 2.500 kr/vecka för icke medlemmar i SKV.

Pris: 1.500 kr/vecka för medlemmar i SKV.

VID BOKNING: 08-777 60 25, 070-728 37 88, 08-649 30 18
Svenska Kvinnors Vänsterförbund, SKV

Posttidning B

Returadress:

SKV

Linnégatan 21 B

413 04 GÖTEBORG

BEGRÄNSAD

EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

vi människor

nästa nummer ute i juni

Ånga av ett frimärke från ett gammalt julkort och skicka in talongen, eller

Maila namn och adress till: prenumerera.vimanskor@gmail.com

Jag vill **prenumerera!**

Ett år (4 nummer) med **vi människor** kostar 150 kr.

Namn.....
Adress.....
Postadress.....
E-post.....

vi människor

Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

